

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Význam a působení antimonopolního úřadu v ČR

Gabriela Měsíčková

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ekonomických teorií

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Gabriela Měsíčková

Provoz a ekonomika

Název práce

Význam a působení antimonopolního úřadu v ČR

Název anglicky

The Importance and Impact of the Antimonopoly Office in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce bude zhodnocení významu a činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Dále bude v práci nastíněna historie ÚOHS a typy tržních struktur. Budou zde popsány jednotlivé formy možného narušování hospodářské soutěže a jejich vliv na fungování hospodářské soutěže a konkurence. Nakonec bude provedena analýza hospodářské soutěže v jednotlivých letech.

Metodika

Mnoho informací o Úřadu samotném, tak i jeho činnosti, lze získat z brožur a propagačních materiálů, kterými jsou zejména Výroční zprávy a Informační listy. Tyto materiály lze získat v tištěné podobě přímo v sídle Úřadu nebo v elektronické podobě na jeho webových stránkách (www.compet.cz). Pro zpracování ostatní literární rešerše bude využita metoda studia odborné literatury. Využita bude též metoda deskripce, komparace a analýzy.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stránek

Klíčová slova

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, hospodářská soutěž, tržní struktury, zakázané dohody, analýza činnosti ÚOHS

Doporučené zdroje informací

BEDNÁŘ, Josef. Činnost Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v letech 1999 2004

BRČÁK, Josef a kol. Česká republika ve světle ekonomických teorií

KINDL, Jiří. Kartelové a distribuční dohody: teorie a praxe

KLIKOVÁ, Ch. KOTLÁN, I. Hospodářská politika

PELC, Vladimír. Hospodářská soutěž

PETR, Michal. Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR

Výroční zprávy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Zákon o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže) č. 143/2001 Sb. Část první: Ochrana hospodářské soutěže. Hlava III: Dominantní postavení a jeho zneužívání.

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Ing. Roman Svoboda, Ph.D.

Elektronicky schváleno dne 12. 2. 2014

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Význam a působení antimonopolního úřadu v ČR" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 16. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Romanu Svobodovi, za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěl k vypracování této bakalářské práce.

Význam a působení antimonopolního úřadu v ČR

The Importance and Impact of the Antimonopoly Office in the Czech Republic

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá významem a působením antimonopolního úřadu v České republice. Práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a část praktickou. Začátek teoretické části práce se zaměřuje na základní pojmy, které souvisí s hospodářskou soutěží. Dále následuje charakteristika Úřadu samotného, jeho historie, organizační struktury či jeho poslání. V navazující praktické části porovnává působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v letech 2009 – 2013. Konkrétně je popsána oblast zakázaných dohod, zneužití dominantního postavení, fúzí a veřejných zakázek. Stručně je vyobrazena i personální agenda a informační činnost.

Summary

Bachelor thesis deals with The Importance and Impact of the Antimonopoly Office in the Czech Republic. The work is divided into two parts, theoretical and practical part. The beginning of the theoretical part focuses on basic concepts related to competition. This is followed by characterization of the Office itself, its history, organizational structure and its mission. In the following practical part compares the action of the Office for the Protection of Competition in the years 2009 - 2013. In particular, there is described scope of prohibited agreements, abuse of dominant position, mergers and public procurement. Briefly is depicted personal agenda and information activities.

Klíčová slova: Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, hospodářská soutěž, tržní struktury, zakázané dohody, analýza činnosti ÚOHS, konkurenční prostředí, veřejná zakázka

Keywords: Office for the Protection of Competition, Competition, market structure, prohibited agreements, activity analysis of Office for the Protection of Competition, competitive environment, procurement

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíl práce a metodika	10
2.1 Cíl práce.....	10
2.2 Metodika práce	10
3 Teoretická východiska	12
3.1 Hospodářská soutěž	12
3.1.1 Soutěžitel	13
3.2 Politika ochrany hospodářské soutěže	14
3.2.1 Ochrana hospodářské soutěže v EU.....	15
3.2.2 Legislativa pro zabezpečení ochrany hospodářské soutěže v ČR a EU	17
3.3 Konkurence.....	17
3.3.1 Dokonalá konkurence	18
3.3.2 Nedokonalá konkurence	20
3.4 Formy omezování konkurence.....	23
3.4.1 Kartelové dohody.....	23
3.4.2 Zneužití dominantního postavení.....	26
3.4.3 Fúze.....	27
3.4.4 Přirozený monopol.....	29
3.4.5 Nekalá soutěž.....	30
3.5 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže	30
3.5.1 Historie Úřadu.....	30
3.5.2 Organizační struktura Úřadu.....	31
3.5.3 Poslání Úřadu.....	32
3.5.4 Řízení před Úřadem	33
3.5.5 Sankce ukládané ÚOHS.....	33
4 Analytická část.....	35
4.1 Působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v letech 2009-2013.....	35
4.2 Podstatné legislativní změny v letech 2009-2013.....	35
4.2.1 Rok 2009.....	35
4.2.3 Rok 2010.....	36
4.2.4 Rok 2011.....	36
4.2.5 Rok 2012.....	37
4.2.6 Rok 2013.....	38
4.3 Zakázané dohody v letech 2009 - 2013	39
4.3.1 Vybraný případ z oblasti zakázaných dohod	39
4.4 Zneužití dominantního postavení v letech 2009-2013.....	40
4.4.1 Vybraný případ z oblasti zneužití dominantního postavení.....	41
4.5 Spojování soutěžitelů v letech 2009-2013	42
4.5.1 Vybraný případ z oblasti spojování soutěžitelů.....	44
4.6 Veřejné zakázky v letech 2009 -2013	45
4.6.1 Vybraný případ z oblasti veřejných zakázek	47
4.7 Personální agenda v letech 2009 – 2013	48
4.8 Informační činnost v letech 2009-2013	49
5 Výsledky a diskuse	51

5.1 Výsledky z oblasti zakázaných dohod v letech 2009 – 2013	51
5.2 Výsledky z oblasti zneužití dominantního postavení v letech 2009 – 2013	51
5.3 Výsledky z oblasti spojování soutěžitelů v letech 2009 – 2013	52
5.4 Výsledky z oblasti veřejných zakázek v letech 2009 – 2013	52
5.5 Vývoj personální agendy v letech 2009 – 2013	53
5.6 Vývoj informační činnosti v letech 2009 – 2013	53
6 Závěr	55
7 Seznam použitých zdrojů	57

Seznam grafů

Graf 1 - Rozdělení zaměstnanců dle sekcí	32
Graf 2 - Počet zahájených správních řízení v oblasti zakázaných dohod	39
Graf 3 - Počet zahájených správních řízení v oblasti spojování soutěžitelů	43
Graf 4 - Spojování soutěžitelů dle druhu rozhodnutí	44
Graf 5 - Počet správních řízení zahájených z moci úřední	46
Graf 6 - Počet správních řízení zahájených na návrh	47
Graf 7 - Počet zaměstnanců v letech 2009 - 2013	49
Graf 8 - Počet vydaných tiskových zpráv	50

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Příklady institucí k ochraně hospodářské soutěže v ČR a oblast jejich působení	15
Tabulka 2 - Počet případů porušení hospodářské soutěže, evidovaný Evropskou unií pro hospodářskou soutěž v letech 2009 - 2014	16
Tabulka 3 - Kombinace možných struktur nabídky a poptávky	18
Tabulka 4 - Počet zahájených správních řízení v oblasti zneužívání dominantního postavení	41

1 Úvod

Definovat hospodářskou soutěž je možné jako soupeření fyzických a právnických osob mezi sebou v konkurenčním prostředí s cílem dosáhnout zisku. Soutěžitelé mají kompetence svou činnost rozvíjet a v rámci soutěžení se sdružovat. Účastníci hospodářského soutěžení musejí však dbát právně závazných pravidel a nesmí zneužívat svého postavení v soutěži. Zároveň jednání jednotlivých účastníků nesmí být v rozporu s dobrými mravy a nesmí přivodit újmu jiným účastníkům soutěže nebo koncovým zákazníkům. Poté by se jednalo o nekalé soutěžní jednání a nepovolené omezení hospodářské soutěže.

Nad dodržováním pravidel soutěže dohlíží Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dává na první místo svého poslání ochranu hospodářské soutěže. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže považuje za formy narušení soutěže zakázané dohody, tzv. kartely, spojování podniků a zneužití dominantního postavení na trhu. Posuzování těchto narušení soutěže je jednou z hlavních kompetencí Úřadu. Jeho rozhodovací činnost ve správním řízení je rozdělena do dvou stupňů. Prvním stupněm je řízení, na jehož základě je vydáno rozhodnutí. V případě podání rozkladu (tedy opravného prostředku proti rozhodnutí v I. stupni), je dále případ řešen ve II. stupni správního řízení.

Posláním antimonopolního úřadu je tedy zajistit správné fungování trhů, na kterých budou v souladu jak pravidla hospodářské soutěže, tak i prospěch spotřebitelů. Dosvědčit porušení soutěže je obtížné a zdlouhavé. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, na základě vlastního podnětu nebo návrhu z širokého okolí, posuzuje, zda je potřeba zahájit řízení proti soutěžitelům či nikoliv. Existují i takové tržní struktury, které se navenek chovají v souladu s hospodářskou soutěží a přitom je jimi ve skutečnosti soutěž porušována. Sankce udělované Úřadem se zdají být vysoké, pohybují se v řádech stotisíců korun a výše. Úřad však před pokutováním soutěžitele, který jedná proti pravidlům, nabízí například leniency program, který umožňuje mírnější režim zacházení s těmi soutěžiteli, kteří dobrovolně podali informaci o kartelu. Úřad také může vedle pokuty ukládat i tzv. opatření k nápravě, kterými může soutěžitelům uložit povinnosti, jejichž splnění je nezbytné k obnovení efektivní soutěže.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je zhodnocení významu a činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. První část práce se zabývá hospodářskou soutěží a její politikou. Dále jsou zde popsány typy tržních struktur, které mohou oslabit trh. Poté následují informace o samotném Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Praktická část je zaměřena na analýzu činnosti Úřadu v letech 2009 – 2013. Jsou zde rozebrány čtyři nejdůležitější oblasti, nad kterými má Úřad dohled. Jedná se o zakázané dohody, zneužití dominantního postavení, fúze a veřejné zakázky. Okrajově je zmíněna i personální agenda a informační činnost.

2.2 Metodika práce

Tato práce je věnována významu a působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v České republice na hospodářskou soutěž. Podílení se na vytváření hospodářské politiky za účelem ochrany trhu, kontrola jejího dodržování a prosazování zásad férové konkurence na trhu je hlavní náplní Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále též ÚOHS).

První část práce je věnována pojmu hospodářská soutěž a její politice, definování jejích základních pravidel, principů a cílů, kterými je zejména podpora konkurence a dobře fungujícího trhu, což jsou základní mechanismy tržního hospodářství. Následující kapitola se dostává k samotným formám konkurence a jejímu možnému omezení.

Poslední část teoretické práce se zabývá ústředním orgánem politiky hospodářské soutěže Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Nejprve jsou uvedeny základní údaje z historie Úřadu až po jeho současnou podobu. Poté se zaměřuje mimo jiné na organizační strukturu, posílání a sankce ukládané ÚOHS.

Praktická část práce analyzuje působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v jednotlivých letech. Jsou zde graficky znázorněny počty správních řízení u forem, které nejdůležitěji omezují zdravé konkurenční prostředí. Doplňkově se analytická část zabývá zaměstnanci a informační činností Úřadu.

Teoretické poznatky zejména o hospodářské soutěži a její politice jsou čerpány z knižních publikací různých autorů i webových stránek. Jejich analýzou, selekcí a uspořádáním vzniká základ jak pro teoretickou, tak i analytickou část této práce. Mnoho informací o Úřadu lze získat z brožur a propagačních materiálů, kterými jsou zejména Výroční zprávy a Informační listy. Materiály jsou jak v tištěné podobě přímo v sídle Úřadu nebo v elektronické podobě na jeho webových stránkách (www.compet.cz). Pro zpracování ostatní literární rešerše je využita metoda studia odborné literatury. Využita je též metoda deskripce, komparace a analýzy. Dále je zde využívána metoda popisu.

3 Teoretická východiska

3.1 Hospodářská soutěž

Hospodářská soutěž je v současné době většinou ekonomů považována za nejlepší způsob, jak by ve společnosti měly být řešeny tři základní ekonomické otázky, tj. co, jak a hlavně pro koho produkovat při existenci omezených zdrojů. Firmy, které si konkurují, rozhodují mimo jiné o složení a množství svého výstupu, o použité technologii a výrobních faktorech atd. s cílem maximalizovat užitek svých vlastníků (1).

Hospodářská soutěž je obecně upravena zákonem č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (dále jen „ZOHS“), přičemž dále je pak dílčí úprava týkající se nekalé soutěže obsažena v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku (7). Nový občanský zákoník obsahuje nejen zásadní změny občanských práv, ale i změnu filozofie. Ta si zakládá v první řadě na tom, že bude před zákonnými pravidly upřednostňovaná smluvní volnost především dohoda stran (8).

Obchodní zákoník vymezuje, že fyzické a právnické osoby, jež se účastní hospodářské soutěže (jako soutěžitelé), mají právo svobodně rozvíjet svou soutěžní činnost v zájmu dosažení hospodářského prospěchu a sdružovat se k výkonu této činnosti; jsou však povinny dbát přitom právně závazných pravidel hospodářské soutěže a nesmějí zneužívat účast v soutěži. Obchodní zákoník deklaruje základní pojetí úpravy postihu jednání při nekalé soutěži; podle něj je jednání nekalé soutěže jednou ze dvou základních podstat zneužívání svobody hospodářské soutěže. Druhou podstatou takového zneužití je nedovolené omezování hospodářské soutěže, které upravuje zvláštní zákon o ochraně hospodářské soutěže (3).

Podobný dopad však může mít i spojení soutěžitelů. Proto má soutěžní úřad pravomoc zneplatňovat kartelové dohody, zakazovat zneužívání dominantního postavení a také nepovolovat plánované fúze. Spravedlivou hospodářskou soutěž může narušit i stát. Proto je v kompetenci soutěžního úřadu schvalovat veřejnou podporu a dohlížet na proces přidělování veřejných zakázek (1).

3.1.1 Soutěžitel

V českém právním řádu odpovídá pojmu podnik pojem soutěžitel. Rozporuplnost obou právních pojmů byla nejen v minulosti předmětem řady diskusí. Navzdory trvajícím pochybnostem ohledně jednotnosti obou pojetí, lze s ohledem na stávající judikaturu českých soudů říci, že se v českém i komunitárním právu jedná o identický koncept, neboť podle Nejvyššího správního soudu:

„Pro řešený případ je podstatná interpretace pojmu „soutěžitel“ použitého v zákoně č. j. 143/2001 Sb., který odpovídá pojmu „podnik“ (6).

Soutěžitelem se rozumí osoby, které se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat (§ 2 odst. 1 OHS). Účastí v soutěži se přitom rozumí nejen podnikání, ale každá aktivita, která by mohla ovlivnit tržní poměry bez ohledu na to, zda je či není primárně zaměřená na dosažení zisku (2).

Pod pojem soutěžitel zákon řadí fyzické i právnické osoby, poté také sdružení těchto osob, sdružení těchto sdružení i jiné formy seskupování, a to i za předpokladu, že tato sdružení nejsou právnickými osobami. Není ani nezbytně nutné, aby fyzické či právnické osoby, případně jejich sdružení, byly podnikateli (podle občanského zákoníku). Zákon však vyžaduje, aby se tyto osoby účastnily hospodářské soutěže nebo ji mohly svým jednáním ovlivňovat. Nelze však ztotožňovat pojem soutěžitele s pojmem konkurent, každopádně ve většině případů vůči sobě soutěžitelé v postavení konkurentů budou (7).

Soutěžitelé, účastníci hospodářské soutěže (ať fyzické či právnické osoby), musí dodržovat dobré mravy hospodářské soutěže. S pojmem „dobré mravy“ pracuje občanský i obchodní zákoník:

- dobré mravy lze chápat ve smyslu etickém,
- výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

Do popředí hospodářské soutěže vstupují dobré mravy, resp. princip dobrých mravů pro posuzování chování soutěžitelů v hospodářské soutěži. Jde o pojem flexibilní – zákony konkrétně nestanovují, co dobré mravy jsou, ale jde o maximum morálního charakteru pronikající právním řádem, jež je vymezováno vždy s ohledem na konkrétní situaci (3).

3.2 Politika ochrany hospodářské soutěže

Politika hospodářské soutěže je považována za nedílnou součást a jádro hospodářské politiky. Politika hospodářské soutěže má v hospodářské politice toto mimořádné postavení tím, že se dotýká samotné podstaty tržního mechanismu. Vychází z poznání dokonalé konkurence, jakkoliv z principu nedosažitelné, že je nejlepším možným řešením koordinace činností v ekonomice (5).

Takové konkurenční prostředí se vyznačuje tím, že ve svém ekonomickém rozhodnutí jsou jednotlivé ekonomické subjekty nezávislé (svobodné), přičemž svoboda je účastníkům trhu umožněna tehdy, když na straně poptávky i nabídky existuje mnoho ekonomických subjektů, a když zde nejsou ani ekonomické, ani administrativní bariéry na vstupu resp. výstupu do/z odvětví.

V reálném ekonomickém prostředí však těmto podmínkám vyhověno není a konkurenční prostředí je omezováno a narušováno; tato skutečnost je především způsobena tím, jak firmy usilují o dosažení výsadního postavení, umožňujícího jim čelit riziku a nejistotě, které doprovázejí všechny ekonomické procesy (4).

Politika na ochranu hospodářské soutěže se ve vyspělých zemích opírá o platnou legislativu a příslušný institucionální rámec. K dodržování a ochraně hospodářské soutěže jsou zřizovány speciální instituce. Antimonopolní politika se soustřeďuje na řešení následujících okruhů (čemuž odpovídají i příslušné nástroje):

- na omezující obchodní praktiky firem,
- na zneužití dominantního postavení na trhu,
- na kontrolu fúzí, která by měla zabránit vzniku dominantního postavení,
- na deregulaci, která směřuje proti státním aktivitám,
- na metody nekalé soutěže.

Vedle toho se využívají i další nástroje:

- finanční zvýhodnění vstupu malých firem na trh,
- daňové úlevy,
- zakládání státních podniků s cílem oživení konkurence na daném trhu apod. (4).

Tabulka 1 - Příklady institucí k ochraně hospodářské soutěže v ČR a oblast jejich působení

Instituce	Oblast působení
Česká národní banka	Dohled nad finančním trhem
Ministerstvo financí ČR	Regulace cen, regulace pojistného trhu, regulace penzijních fondů
Celní správa ČR	Cla
Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR	Ochrana spotřebitele, podpora malého a středního podnikání
CzechInvest	Agentura pro podporu podnikání a investic
Ministerstvo pro místní rozvoj ČR	Regionální politika, programy podpory bydlení
Ministerstvo životního prostředí ČR	Ochrana vod, vzduchu, přírody a krajiny, zemědělského půdního fondu
Energetický regulační úřad	Ochrana zájmu spotřebitelů v těch oblastech energetických odvětví, kde není možná konkurence
Úřad na ochranu hospodářské soutěže	Ochrana hospodářské soutěže
Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond	Podpora úvěrování v zemědělství
Státní zemědělský intervenční fond	Regulace trhu se zemědělskými produkty
Grantová agentura ČR, Akademie věd ČR	Podpora výzkumu a vývoje
Ministerstvo dopravy	Regulace všech druhů dopravy, pozemní komunikace a dráhy

Zdroj: Internetové stránky uvedených institucí

3.2.1 Ochrana hospodářské soutěže v EU

Společný a také vnitřní trh EU je založen na tržním systému, který vyžaduje dokonalé fungování konkurence v EU jako celku. Toho se dosahuje nejen uvolněním pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu mezi členskými zeměmi, ale i kvalitní a účinnou politikou hospodářské soutěže. Proto je politika ochrany hospodářské soutěže jedním z nejvýznamnějších nástrojů EU pro podporu integrace společného trhu.

Politika hospodářské soutěže EU je soustředěna:

- na zákaz dohod mezi podniky, které mohou narušovat soutěž na vnitřním trhu,
- na zákaz zneužití dominantního postavení podniků na trhu,
- na dozor nad fúzemi s evropskou dimenzí, které vedou k tržní dominanci,
- na monitorování a regulaci poskytování veřejných podpor,
- na liberalizaci sektorů, které ovládají systém garantované monopoly, jako jsou např. telekomunikace, poštovní služby a energetika (4)

Evropská komise ve spolupráci s vnitrostátními orgány pro ochranu hospodářské soutěže usiluje o prevenci či nápravu jednání, které je v rozporu se soutěžními pravidly. Dodržování těchto předpisů vymáhá přímo. Dohlíží na to, aby všechny firmy soutěžily podle pravidel a za rovných podmínek, a tím přispívá k lepšímu fungování evropských trhů. Sleduje, zda podniky nevytvářejí seskupení za účelem rozdělení trhu nebo se nesnaží své potenciální konkurenty ze soutěže vyřadit. Pokud tato pravidla poruší, může jim Komise uložit pokutu: až do 10 % jejich obratu. (9)

Evropská komise spolupracuje s antimonopolními úřady všech členských států EU prostřednictvím Evropské sítě pro hospodářskou soutěž. Úřady a Komise se vzájemně informují o nových případech a rozhodnutích a v případě potřeby koordinují vyšetřování vyměňováním si důkazů. Při vyšetřování si Komise může od vlád členských zemí vyžádat nezbytné informace nebo požádat domácí antimonopolní úřad o to, aby šetření vedl (4).

Tabulka 2 - Počet případů porušení hospodářské soutěže, evidovaný Evropskou unií pro hospodářskou soutěž v letech 2009 - 2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkový počet případů vyšetřování, o kterých byla síť (ESHS) informována	150	169	163	112	121	194
z toho případy řešené Komisí	21	11	26	6	5	21
z toho případy řešené ÚHOS členského státu	129	158	137	106	116	173

Zdroj: vlastní zpracování, data z: Aggregate figures on antitrust cases. *European Commission*. [online] 22. 7. 2014 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/competition/ecn/statistics.html>

3.2.2 Legislativa pro zabezpečení ochrany hospodářské soutěže v ČR a EU

Základní právní úprava ochrany hospodářské soutěže je včleněna do Smlouvy o založení Evropského společenství, konkrétně do článků 81 a 89. Poněkud překvapivě se v těchto člancích řeší pouze problematika kartelů, zneužití dominantního postavení a veřejné podpory a pozapomnělo se na otázku spojování soutěžitelů. Částečným řešením byla aplikace článků Smlouvy o dominantním postavení i na fúze, což akceptoval i Evropský soudní dvůr. Nicméně současná právní úprava spojování podniků se již řídí příslušnými nařízeními o kontrole koncentrací.

Základní českou normou je zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže. Jeho postupné novelizace vždy reagovaly na vývoj evropského práva a zákon tak implementuje všechny Směrnice a respektuje veškerá Nařízení. Spolu se zákonem č. 273/1993 Sb. o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže definuje postavení a pravomoci tohoto úřadu (1).

3.3 Konkurence

Základním atributem tržního hospodářství je konkurence. Je zřejmé, že hlavním zájmem je chránit soutěž ve všech oblastech i sektorech národního hospodářství. Svobodná soutěž zajišťuje realizaci zájmů subjektů na trhu i racionální fungování ekonomického systému jako celku. Svoboda podnikání umožňuje volnou volbu partnerů směny, fungující hodnotový systém, možnost vstupu na trh nových prodávajících a informovanost subjektů na trhu (5).

V tržní konkurenci se střetávají rozličné ekonomické zájmy různých tržních subjektů. Ekonomická teorie sleduje konkrétní kauzální řetěz, ve kterém každý předchozí článek vždy determinuje článek následující:

- a) tržní forma je konfigurací počtu soutěžících hospodářských subjektů na trhu konkrétního zboží/služeb a vzájemných vztahů mezi nimi při hospodářské soutěži,
- b) chování tržních subjektů na straně nabídky/poptávky v tržním procesu,
- c) způsoby utváření tržní ceny (plynoucí z chování tržních subjektů),
- d) úroveň a podmínky tržní rovnováhy.

Podstata cenové konkurence spočívá ve snižování cen, držení nižší cenové hladiny oproti ostatním firmám. Necenová konkurence znamená růst kvality a technických, ergonomických, estetických, ekologických aj. parametrů výrobků, a dále reklam, obalovou techniku, kvalitní servis, prodejní a poprodejní služby, prodej na úvěr či poskytování rozličných (někdy jen zdánlivých) slev a výhod.

Zákon o ochraně hospodářské soutěže ochraňuje předpoklady konkurence v tržní ekonomice. Ve skutečné ekonomice existují různé druhy konkurence nedokonalé, projevující se různými tržními formami. Na straně nabídky a poptávky může být různý počet účastníků trhu. Podle toho se rozlišují různé tržní formy: Poptávku a nabídku může tvořit jeden účastník, několik účastníků nebo mnoho účastníků (3).

Tabulka 3 - Kombinace možných struktur nabídky a poptávky

POPTÁVKA NABÍDKA	jeden	několik	mnoho
jeden (monopol)	bilaterální monopol	omezený monopol	monopol nabídky
několik (oligopol)	omezený monopol	bilaterální oligopol	oligopol
mnoho (polygol)	monopson	oligopson	bilaterální polypol

Zdroj: PELC, Vladimír. *Hospodářská soutěž*. 1. vyd. Praha: Grada, 1995. 162 s. ISBN 80-7169-124-0

3.3.1 Dokonalá konkurence

Dokonalou konkurencí je nazývána abstrakce ekonomické teorie, reálně neexistující. Jejími parametry jsou absolutně rovné podmínky hospodářské soutěže, existence mnoha anonymních výrobců s indiferentní produkcí, cenová i necenová konkurence absentuje. Jediným způsobem konkurence je úsilí o snižování nákladů ve výrobě (3).

Dokonalá konkurence je taková struktura trhu, kdy jsou splněny následující předpoklady:

- existuje velký počet subjektů a žádný z nich nemá dominantní postavení a není tedy schopen ovlivnit cenu nebo poptávané/nabízené množství,
- všechny statky jsou homogenní,

- je volný vstup na trh (do odvětví) a volný vstup z něj, výstup a vstup není spojen s žádnými náklady (neexistují patenty apod.),
- každý subjekt má dokonalé a stejně dostupné informace,
- firmy usilují o maximalizaci zisku, spotřebitelé o maximalizaci užítku (10).

Skutečnost, že v dokonalé konkurenci existuje velký počet malých firem produkujících homogenní produkt, způsobuje, že každá z těchto firem tvoří jen malou část z celkové nabídky odvětví, takže její vlastní činnost nemůže ovlivnit tržní cenu. Firma se stává, jinak řečeno cenovým příjemcem (price-taker). Toto označení vyjadřuje skutečnost, že pro firmu je cena její produkce a cena výrobních faktorů exogenní (daná z vnějšku). Její rozhodování se v takové situaci omezuje pouze na stanovování objemu výstupu, který chce na trhu prodat, a množství vstupů, které hodlá koupit. To se projevuje v tom, že poptávka po její produkci je dokonale elastická (1).

3.3.1.1 Efektivnost dokonalé konkurence

Efektivnosti je dosaženo, jestliže žádné z možných přeskupení výroby nebo spotřeby nemůže přinést zlepšení jedné osobě, aniž by na tom někdo jiný byl hůře. V podmínkách alokační efektivnosti se tedy může zvýšit užitek jedné osoby pouze snížením užítku někoho jiného (Paretova efektivnost).

Jestliže $MU=P=MC$, pak je alokace efektivní. To znamená, že počet jednotek užitečnosti ("utilů") získaných z poslední jednotky spotřebovaných statků se přesně rovná počtu utilů ztraceným prací při výrobě poslední jednotky užitečnosti. Rovnost mezních příjmů poslední spotřebované jednotky se rovná mezním nákladům společnosti na poslední vyrobenou jednotku a zaručuje při dokonalé konkurenci efektivnost (11).

Jakmile je porušena jakákoliv podmínka pro fungování dokonalé konkurence, vznikne subjekt s určitým stupněm monopolní síly, jehož racionální jednání povede k tomu, že trh ztratí svoji schopnost plně zabezpečovat výrobní a především alokační efektivnost (1).

3.3.2 Nedokonalá konkurence

Nedokonalá konkurence je způsobena porušením některých z těchto předpokladů: velký počet prodávajících a kupujících, homogenní produkt, nulové bariéry vstupu do odvětví, volný přístup k informacím a technologiím nebo existence úspor z rozsahu. Nedokonalá konkurence se pak projevuje na trhu statků a služeb v realizaci monopolního zisku. Snaží se o dočasné snížení cen či v zavedení systému slev s cílem eliminovat konkurenci apod. (4)

Ve skutečné ekonomice existují různé formy konkurence nedokonalé, které se projevují různými tržními formami.

Nejblíže k dokonalé konkurenci je konkurence monopolní, mnoho výrobců nabízí diferencovaný produkt. Mezi monopolní konkurencí a úplným, dokonalým monopolem existuje oligopol (buď několik málo výrobců nabízí identický produkt, nebo málo výrobců nabízí produkt diferencovaný). Nejblíže úplnému monopolu je oligopol s tajnou dohodou, čili koluzivní oligopol, k němuž dojde, když několik málo výrobců identické produkce uzavře dohodu a postupuje společně, jejich chování se blíží chování monopolisty. Existuje také oligopol s dominantní firmou, kdy dominantní firma má vysoký podíl na nabídce odvětví, konkrétně 60% a více (3).

Každá tržní struktura přináší společnosti výhody i nevýhody. Zdá se, že neexistuje jedna nejlepší možnost, ale spíše jde o to, aby si každé odvětví našlo formu, která je pro něho nejlepší (1).

3.3.2.1 Monopolistická konkurence

Má nejblíže k dokonalé konkurenci. Liší se v podstatě pouze jednou, ale o to důležitější vlastností. V monopolistické konkurenci je produkt diferencovaný. Tato, pro někoho banální odlišnost, je zcela zásadní. Jakmile se totiž firmy začnou lišit svým produktem, přestanou být pro zákazníky zaměnitelné. Každá firma získává svůj okruh „věrných“ zákazníků (kteří oceňují právě její formu diferenciací). To vede k tomu, že firma získá monopolní postavení u spotřebitelů, které jí umožňuje dosahovat ekonomického zisku (díky vyšším cenám). Ale právě tento zisk vytváří motivaci k neustálému zlepšování nabídky zákazníkům (1).

Základním rozdílem mezi dokonalou a monopolistickou konkurencí je přebytek výrobních kapacit. Tržní prostředí a jeho struktura do jisté míry ovlivňují i vlády svou hospodářskou politikou (kupř. subvencováním vybraných projektů, vytvářením a udržováním administrativních monopolů atp.).

Většina liberálně orientovaných vlád však považuje jakékoliv narušování tržního prostředí za nežádoucí a na základě toho realizují politiku ochrany konkurenčního prostředí, která důsledně vychází z přesně vymezených legislativních pravidel fungování soutěže (4).

3.3.2.2 Oligopol

Oligopol je tržní struktura na straně nabídky, která je charakteristická existencí malého počtu firem v odvětví, přičemž alespoň některé firmy mohou ovlivňovat celkovou cenu odvětví, resp. alespoň některé firmy jsou tvůrci ceny (12).

Strategie oligopolisty v konkurenčním boji je ovlivňována strukturou trhu. Jestliže oproti svým konkurentům sníží ceny jím vyráběných výrobků, tito jej mohou následovat. Potom se jeho postavení nezlepší, navíc všichni v odvětví budou prodávat za nižší cenu. To jsou případy necenové konkurence, která je charakterizována na oligopolních trzích určitou nepružností. Projevuje se zejména velkými výdaji na reklamu, důrazem na servis a jeho podmínky atp. Na oligopolním trhu existuje sklon k dohodám o společném postupu omezujícím konkurenci, který je tím silnější, čím je počet výrobců nižší a čím je jejich vzájemná závislost vyšší (4).

Oligopolní struktura má jednu velkou výhodu. Existence velkých firem, které obsluhují množství zákazníků, zabezpečuje dostatečně velké zdroje na financování čím dál nákladnějšího výzkumu a vývoje a umožňuje vyrábět ve velkých sériích, že se mohou naplno projevit úspory z rozsahu (1).

3.3.2.3 Monopol

Monopol je naprostým opakem dokonalé konkurence. Na trhu působí jediná firma a důvod může být více. Zaprvé – firma má přístup k výlučnému zdroji, vlastní patent či technologii, kterou nelze nahradit. Zadruhé – monopolní postavení garantuje vláda. Třetím důvodem mohou být specifické nákladové podmínky výroby, kdy je prostě z hlediska nákladů

nejlevnější, když v odvětví působí pouze jedna firma. Takovýto monopol označujeme jako přirozený.

Nevýhoda monopolní tržní struktury je zřejmá. Neexistence konkurence nevytváří tlak, k tomu aby firmy zlepšovali nabídku, může docházet k plýtvání vstupů a především chybí měřítko srovnání (jiná firma) pro zhodnocení výše cen, kvality a kvantity produkce (1).

Charakteristickým znakem monopolu je možnost ovlivňování ceny – především směrem nahoru (spotřebitel platí vyšší cenu, než je cena tržní rovnováhy) a současně snížení objemu vyráběného zboží, (a tedy i neúplné využití výrobních faktorů). Je tedy zřejmé, že pokud se výrobce dostane do monopolního postavení, je to pro něj výhodné a snaží se toto postavení udržet si co nejdéle tím, že vytváří proti možné konkurenci bariéry.

Tyto bariéry mohou být relativní (odstranitelné protimonopolním zákonodárstvím) i absolutní (které řeší cenová regulace). Mezi relativní bariéry vstupu do odvětví řadíme kupř.:

- přirozenou koncentraci výroby a kapitálu,
- rozdílný přístup k výrobním faktorům,
- nedokonalý kapitálový trh,
- spotřebitelskou věrnost apod.

Absolutními bariérami jsou:

- držba mimořádného nebo mimořádně kvalitního zdroje,
- vlastnictví rozvodné sítě (rozvod vody, plynu, elektřiny) – síťový monopol,
- vlastnictví patentů,
- mimořádné dovednosti (4).

3.3.2.4 Dumping

V souvislosti s dominantním či monopolním postavením na trhu je možné uvést ještě jeden případ zneužití postavení a to je dumping. Dumping je tradičně považován za jeden z nejnebezpečnějších způsobů poškozování hospodářské soutěže.

Podstatou dumpingu je to, že výrobce, respektive prodávající, se snaží proniknout na nový trh s výrobkem, který nabízí za velmi nízkou cenu. Ta je nejen nižší než ceny jeho konkurentů, ale je nižší i než jeho vlastní náklady. Samozřejmě, že okamžitě přiláká kupující a začne své konkurenty vytlačovat z trhu. Pokud vydrží takovou politiku uplatňovat dostatečně dlouho, konkurenci z trhu zcela vytlačí a může pak plně využívat či zneužívat svého dominantního či monopolního postavení. Takové chování si však může dovolit pouze firma dostatečně kapitálově silná. Definitivní vytlačení z trhu pro konkurenta většinou znamená bankrot. Proto je dumping považován za chování velmi nebezpečné a většina ekonomik se proti němu ostře brání (5).

3.4 Formy omezování konkurence

Ekonomické subjekty se snaží oslabit tlak hospodářské soutěže řadou protikonkurenčních způsobů chování.

3.4.1 Kartelové dohody

Pojem kartel či kartelová dohoda v legislativě nenajdeme. Místo toho se používá slovní spojení „dohody narušující soutěž“. Jedná se o takové ujednání mezi dvěma a více soutěžiteli, které vede nebo může vést k narušení hospodářské soutěže (1).

Kartelové dohody jsou smluvní dohody mezi skutečnými nebo potencionálními účastníky trhu, kupř. o cenách, objemu produkce, rozdělení trhů, prodejních podmínkách atd. Cílem kartelových dohod je odstranění konkurence mezi smlouvou vázanými účastníky a odstranění (snížení) podnikatelského rizika (4).

Faktory, které podporují vznik kartelů:

- nízký počet firem na trhu
- existence významných bariér vstupu na trh
- homogenní produkce
- nevyužité výrobní kapacity
- klesající nebo stagnující poptávka (13)

Kartelové dohody mohou mít podobu:

- horizontálních kartelů – jedná se o dohody mezi přímými konkurenty (kupř. OPEC),
- vertikálních kartelů – dohody mezi subjekty, jejichž činnost na sebe navazuje (ocelářská výroba nebo automobilový průmysl),
- franchisingové dohody – licenční smlouvy k právům duševního či průmyslového vlastnictví jako je know-how, logo, značka – kupř. McDonald (4).

Zákon o ochraně hospodářské soutěže se pochopitelně netýká tzv. bagatelních kartelů: Podnikatelé s malým podílem na relevantním trhu – méně než 5% v republikovém měřítku, a méně než 30% v měřítku místním (což jsou obecně přijímané konvenční hranice), mohou legálně uskutečňovat některá ujednání a postupy, jež by při překročení uvedených hranic tržního podílu byly nezákonné. Kartelové dohody u těchto tzv. bagatelních kartelů zakázány nejsou (ani ve světě), nejsou tedy neplatné, nanejvýš neúčinné; fúze, až po uvedené hranice tržně slabých firem, schválení ministerstva pro hospodářskou soutěž nevyžadují. Jednání, jež jsou u dominantů nebo monopolistů zneužitím jejich postavení, jsou u malých soutěžitelů pouze ekonomickým rizikem, nikoli rizikem právním (3).

Zakázané dohody představují nebezpečí pro hospodářskou soutěž, neboť narušují zdravé tržní prostředí, jehož podstatou je konkurenční boj o zákazníka. Každá zakázaná dohoda tento boj potenciálně omezuje, případně dokonce vylučuje, buďto prostřednictvím svého cíle nebo v důsledku svých účinků. Nyní uvedené neplatí pouze pro dohody, o nichž lze uzavřít, že jejich dopad na trh není citelný. V takovém případě o zakázaných dohodách nemluvíme. V některých případech však jistá forma spolupráce mezi tržními subjekty nemusí mít nezbytně pouze negativní dopad na trh a naopak může přinést pozitivní účinky, ze kterých v konečném důsledku profitují spotřebitelé. V takovém případě je spolupráce mezi tržními subjekty, za splnění konkrétních podmínek, žádoucí a soutěžní orgány takové dohody nepostihují a na základě výjimek je vylučují z dopadu soutěžních norem (6).

3.4.1.1 Typy kartelových dohod uvedené v zákoně

Cenové kartely – firmy se dohodnou na výši ceny či na způsobu jejího určení. V případě horizontální cenové dohody soutěžitelé obvykle usilují o dosažení stejné výše ceny. Takováto ujednání jsou vždy v rozporu se zákonem – neexistuje žádná výjimka z tohoto zákazu. Vertikální cenové dohody obsahují stanovení ceny pro konečného zákazníka v případě navazujícího prodeje. Například oficiální dovozce zboží ze zahraničí doporučí jednotlivým prodejcům maloobchodní cenu.

Kontrolní kartely – ujednání o omezení nebo kontrole výroby, odbytu, výzkumu a vývoje nebo investic. Nebezpečí těchto dohod spočívá v tom, že „konzervují“ současný stav. Je jasné, že „úspěšnost“ takového kartelu bude větší na trzích, které jsou charakteristické významnými překážkami vstupu do odvětví.

Segmentační kartely – soutěžitelé si na relevantním trhu rozdělí své odběratele či dodavatele a to na personálním či geografickém principu. Personální segmentací se rozumí určení konkrétních osob, od kterých bude daná firma nakupovat, či kterým bude prodávat.

Diskriminační kartely – nejde o nic jiného, než že firma uplatní rozdílné podmínky vůči jednotlivým soutěžitelům při shodném nebo srovnatelném plnění. Tento typ je poměrně snáze dokazatelný.

Junktimační kartely – kartely o uplatňování vázaných obchodů. Jinak řečeno firmy se dohodnou na tom, že budou uzavírat smlouvy s podmínkou přijetí dalšího plnění, které s předmětem smlouvy vůbec nesouvisí.

Bojkotové kartely – dohoda firem v rámci kartelu o nespolupráci či neobchodování s firmami mimo kartel. Je zde jistá podoba s diskriminačním kartelem. Rozdíl je v tom, že diskriminační kartel stanoví pro firmy mimo natolik nevýhodné podmínky, že tyto firmy sami přestanou mít zájem s členy kartelu obchodovat. U bojkotového kartelu je dohoda přímo zaměřena na vyloučení jakékoliv spolupráce (1).

3.4.1.2 Leniency program

Prokázání uzavření kartelové dohody ze strany úřadu je velice obtížné. Kartel obvykle funguje na ústních dohodách, a proto je zde velká důkazní nouze. Proto se ve všech vyspělých ekonomikách aplikuje při boji proti kartelům tzv. Leniency program (leniency = shovívavost). Jde o aplikaci mírnějšího režimu při ukládání pokut těm soutěžitelům, kteří se rozhodnout pomáhat Úřadu (1).

Podstata leniency programu spočívá v poskytování určité výhody porušiteli práva, který nabídne soutěžnímu orgánu kvalifikovanou spolupráci při odhalení a prokázání protisoutěžního jednání, kterého se spolu s jinými soutěžiteli účastnil. Protiplněním za takto nabídnutou spolupráci je úplné nebo částečné prominutí sankce, která by mu jinak mohla být za předmětné protiprávní jednání uložena. Aplikovat leniency program lze pouze na kartelové dohody, přitom jak Komise, tak ÚOHS jej aplikují pouze vůči dohodám horizontálním. Nelze však vyloučit, že leniency program je aplikován také na zakázané vertikální dohody (6).

3.4.2 Zneužití dominantního postavení

V první řadě je třeba zdůraznit, že samotné dominantní postavení není zakázané. Ať již ho bylo dosaženo interním růstem firmy či v důsledku fúze a akvizice nebo prostým odchodem konkurentů z odvětví, jeho existence je v souladu se zákonem.

Zakázané je až samotné zneužívání dominantního postavení, tj. způsobení újmy jiným soutěžitelům či spotřebitelům. Hranice mezi dovoleným využitím tržní síly a zneužitím dominance je velmi tenká. Zákon totiž zakazuje jakékoliv zneužití. Soutěžitel v dominantním postavení je tak v stálé právní nejistotě ohledně toho, zdali jeho chování bude příslušným úřadem považováno za nezákonné (1).

Dominantní postavení podmiňuje i ohrožuje konkurenci. Na jedné straně musí firmy disponovat určitou tržní silou, aby mohly prosadit své konkurenční strategie, na straně druhé však mohou tržní sílu použít i k omezení či likvidaci svých soupeřů. Dominantní tržní sílu může firma získat buď na základě lepšího výkonu, nebo omezením konkurence. Ke zneužití dominantního postavení dochází v případech, kdy silnější konkurent nutí ostatní

účastníky trhu k určitému chování, nebo když potenciálním konkurentům brání ve vstupu na trh (4). Zneužití tržní síly se prezentuje jako:

- cenová diskriminace – aniž by došlo k rozdílným výrobním nákladům, jsou při prodeji stejného zboží různým odběratelům stanoveny různé ceny
- výsadní obchody – firma zavazuje své dodavatele či odběratele k výsadním dodávkám a odběrům,
- vázané dohody o odběru zboží – nákup jednoho výrobku je podmíněn odběrem jiného zboží,
- reciproční obchody - zúčastněné subjekty si navzájem odebírají zboží,
- omezení nebo odepření dodávek zboží odběratelům nebo omezení či odepření převzetí dodávek od dodavatelů,
- odbytové dohody – určení konkrétních zákazníků pro odběratele, určitých oblastí zásobování apod.,
- přímé vykořisťování (squeezing) – podnik na straně nabídky prodává za nepřiměřeně vysoké ceny a na straně poptávky si vynucuje odběr za velmi nízké ceny nebo si vynucuje pro sebe výhodné obchodní podmínky,
- získání podílů v konkurenčních firmách a propojené řízení (5).

Dominantní postavení na trhu má podnikatel, který dodávkami na relevantním trhu zajišťuje v období kalendářního roku nejméně 30% dodávek shodného, porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží (3).

Dominantní postavení na trhu může zaujímat jen jeden podnik. Nicméně, identickou situaci nelze vyloučit ani v případě plurality podniků. V takových případech se dovozuje tzv. kolektivní dominantní postavení. Pro kolektivní dominantní postavení je charakteristické, že nebylo tak frekventovaným předmětem posuzování Komise či komunitárních soudů, natož ÚOHS jako dominantní postavení „prosté“. Tudíž k tomuto tématu neexistuje tak bohatá judikatura či literatura, jako je tomu v případě „prostého“ dominantního postavení (6).

3.4.3 Fúze

Z hlediska evropského práva je tato oblast nazývána jako kontrola koncentrací podniků, resp. v české právní úpravě se hovoří o spojování soutěžitelů.

Ke spojování soutěžitelů dochází v důsledku fúzí podniků, získání kontroly nad veškerými aktivitami určitého podniku, získání kontroly nad částí aktivit určitého podniku a založení společně kontrolovaného podniku. Je vidět, že rozhodující není ani tak to, kdo a v jaké míře soutěžitele vlastní, ale to, kdo dané soutěžitele kontroluje. Kontrolou se rozumí možnost vykonávat na základě právních nebo faktických skutečností rozhodující vliv na činnost jiného soutěžitele (1).

Slučování podniků může nabývat různé formy:

- fúze, kdy vzniká nová firma nebo zaniká firma slabší,
- získání kontroly nákupem akcií nebo obchodních podílů,
- založení koncernu; jedná se o smluvní spojení podniků pod společným vedením, kdy slabší účastníci jsou v podřízeném postavení; nejčastěji k němu dochází získáním kapitálového podílu,
- společné podniky, kdy zanikají původní firmy, a vzniká nový podnik,
- smlouvy mezi podniky – kupř. dohody o pronájmu nebo přenechání části výrobních kapacit,
- personální unie, což znamená obsazení klíčových pozic ve firemních orgánech několika firem stejnými lidmi; tato spojení nejsou podmíněna kapitálovým podílem (4).

Dohody podnikatelů o sloučení jejich podléhají kontrole ministerstva pro hospodářskou soutěž, jestliže vedou nebo mohou vést k omezení hospodářské soutěže na relevantním trhu. Za fúzi se považuje i dohoda, jíž jeden podnikatel nabude právní nebo faktickou možnost vykonávat kontrolu nad podnikem jiného podnikatele nebo jeho částí. Za nebezpečí omezení soutěže se považuje, jestliže podíl zúčastněných podniků přesahuje 30% celkového obrátu na relevantním trhu.

Dohody vyžadují ke své platnosti schválení ministerstvem, kterému musí být za tím účelem předloženy. Ministerstvo dohodu schválí, jestliže se prokáže, že újma, která omezením soutěže může vzniknout, bude převážena hospodářskými výhodami, jež fúze přinese (3).

Pozitivní důsledky spojování podniků lze spatřovat kupř. při financování vědy, výzkumu a vývoje, kdy je možno se vyhnout neefektivním duplicitám. Je tím dosahováno vyšší alokační efektivnosti při optimální velikosti podniků vzhledem k úsporám z rozsahu. Zvyšuje se tak konkurenceschopnost firem především na zahraničních trzích. Koncentrace dále umožňuje diverzifikaci výrobního programu, čímž se snižuje riziko výkyvů poptávky, a dovoluje tak přesuny ztrát mezi jednotlivými divizemi v rámci firmy. Vertikální koncentrace zase snižuje transakční náklady pomocí smluvně zajištěných dodávek a odběrů vstupů.

Negativní dopady spojování podniků spočívají v růstu bariér vstupu do odvětví pro potenciální účastníky trhu a ve vzniku vazeb na státní aparát. Pokud je firma vzniklá spojením příliš velká a neoperativní, může u ní klesat adaptační pružnost a inovační aktivita (4).

3.4.4 Přirozený monopol

Přirozený monopol je takový případ monopolu, kdy tržní poptávku může uspokojovat svou produkcí jedna firma s nižšími náklady, než kdyby bylo v odvětví více menších firem; monopol za těchto podmínek vzniká přirozeným působením tržních sil (14). Obvykle jsou za přirozené monopoly považovány veřejně prospěšné podniky – rozvod plynu, elektřiny, vody, atp.

Aby přirozený monopol nezneužíval svého postavení na trhu, přistupuje stát k jeho regulaci, a to několika způsoby:

- Převedením podniků do státního vlastnictví. Přitom se využívá toho, že stát na rozdíl od soukromých firem nemusí dosahovat zisku. Tato forma regulace se ovšem negativně projevuje ve ztrátě motivace podnikového managementu efektivně danou firmu řídit zejména v oblasti nákladů.
- Ponecháním podniků v soukromých rukou, ale usměrňováním jejich činnosti, především v rozsahu produkce a tvorby cen (cenová regulace).
- Prostřednictvím výlučných smluv - vláda vypíše výběrové řízení na službu, kterou chce poskytovat; kontrakt získá firma s nabídkou nejvýhodnější ceny (4).

3.4.5 Nekalá soutěž

Z nekalé soutěže je podle § 2976 Nového občanského zákoníku č. 89/2012 Sb. podezříván ten, *kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobným přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům* (15).

Nekalou soutěží je především klamavá reklama, klamavé označování zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele, podplácení, zlehčování, porušování obchodního tajemství a ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí (3).

Ochrana před nekalou soutěží je ponechána čistě soukromoprávní regulaci – ten, jehož práva byla nekalou soutěží porušena nebo ohrožena, se může u soudu domáhat, aby bylo nekalosoutěžní jednání ukončeno; současně může požadovat přiměřené zadostiučinění, a o i v penězích, případně náhradu škody či vydání bezdůvodného obohacení. Právo na odstranění závadného stavu přitom může uplatnit nejen poškozený soutěžitel nebo spotřebitel, ale i právnická osoba oprávněná hájit jejich zájmy, například různá sdružení na ochranu spotřebitelů (2).

3.5 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je ústředním orgánem státní správy České republiky s pravomocemi v oblasti ochrany hospodářské soutěže, dohledu nad zadáváním veřejných zakázek a koncesí a v monitoringu a koordinaci veřejné podpory. Sídlem Úřadu se nestalo hlavní město Praha, jako centrum klíčových orgánů státní správy, ale Brno, což mimo jiné deklaruje nezávislost Úřadu v rozhodování (7).

3.5.1 Historie Úřadu

V souvislosti s politickými změnami po listopadu 1989 došlo po více než 40 letech k uvolnění státního dirigismu, obnovení soukromého vlastnictví a podpoře efektivní hospodářské soutěže na principu rovnosti soutěžních subjektů, a to jak domácích, tak i zahraničních. Nová právní úprava hospodářské soutěže byla nejdříve zahrnuta do novely hospodářského zákoníku č. 103/1990, avšak již v lednu 1991 byl přijat první soutěžní zákon č. 63/1991. Ve stejném roce byla zřízena nová instituce – Český úřad

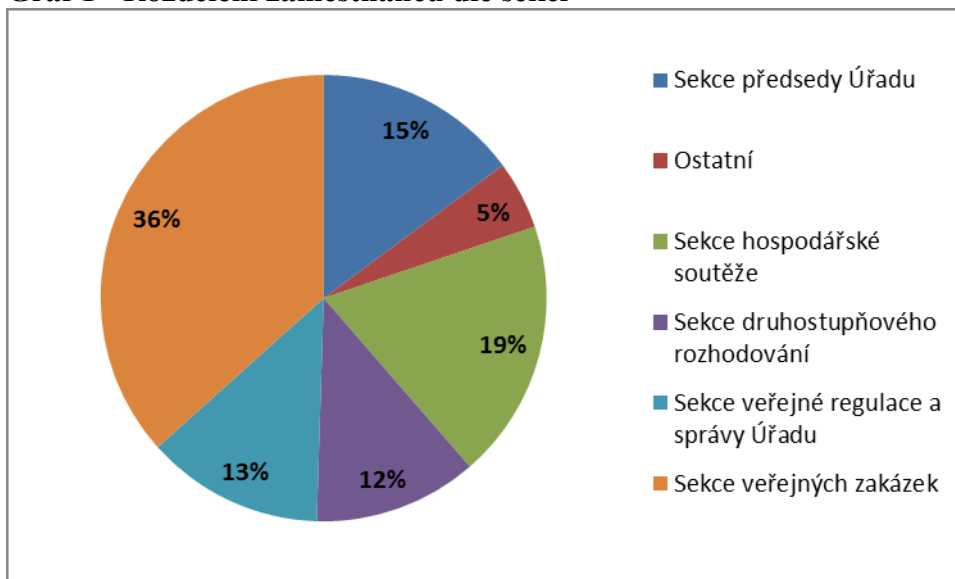
pro hospodářskou soutěž, který zahájil činnost k 1. Červenci 1991. V roce 1992 byl Úřad nahrazen Ministerstvem pro hospodářskou soutěž. Změna byla odůvodněna tehdy probíhající ekonomickou transformací a především úlohou, kterou ministerstvo plnilo v privatizačním procesu. V současné době je ochrana hospodářské soutěže v České republice zajišťována Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže. Od 1. listopadu 1996 začal Úřad fungovat pod tímto názvem, a zároveň navázal na činnost předešlého ministerstva (16).

3.5.2 Organizační struktura Úřadu

K tomu, aby Úřad mohl úspěšně podporovat a chránit hospodářskou soutěž je potřebná institucionální a politická nezávislost. Ta je do jisté míry garantována předsedou tohoto úřadu. Předseda je jmenovaný na návrh vlády prezidentem republiky na dobu 6 let. Po dobu výkonu své funkce nesmí být členem žádné politické strany či hnutí. Může být jmenován toliko dvakrát po sobě. Odvolán ze své funkce může být jen tehdy, nevykonávali svou funkci déle než 6 měsíců nebo narušuje-li závažným způsobem její důstojnost nebo nezávislost a nestrannost úřadu. Výkon funkce předsedy končí i z důvodu odsouzení pro úmyslný trestný čin (1).

Na Úřadě v současné době pracuje 214 zaměstnanců, z nichž největší podíl (37 %) je na Sekci veřejných zakázek. Od července 2009 je předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Petr Rafaj. Prvním místopředsedou, zodpovědným za Sekci veřejné regulace a správy Úřadu, je v současné době Hynek Brom. Místopředsedkyně Eva Kubišová je pověřena vedením Sekce veřejných zakázek. V čele Sekce hospodářské soutěže stojí místopředseda Michal Petr (16).

Graf 1 - Rozdělení zaměstnanců dle sekcí

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Informační listy*. [online]. [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/informacni-listy.html>

3.5.3 Poslání Úřadu

Úkolem Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je podporovat a chránit hospodářskou soutěž proti jejímu nedovolenému omezování, a to tím, že bojuje proti kartelům a zneužívání dominantního postavení. Má pravomoc zabránit spojení soutěžitelů, dohlíží na zadávání veřejných zakázek a pomáhá Komisi při povolování veřejné pomoci (1).

Posláním Úřadu je zajistit takové fungování trhů, které bude v souladu s pravidly hospodářské soutěže a bude přinášet prospěch spotřebitelům.

Pro dosažení daného cíle:

- Vede úřad soutěžitele k tomu, aby jednali podle principů soutěžního práva,
- zasahuje proti praktikám, jež narušují hospodářskou soutěž,
- současně však úřad dává podnikům možnost, aby své nesoutěžní jednání, které dosud nemělo významné dopady na trh, mohly samy odčinit.

Dohlíží také na zadávání veřejných zakázek a koncesí, čímž zajišťuje větší transparentnost při vynakládání veřejných prostředků:

- přezkoumává úkony zadavatelů veřejných zakázek
- provádí kontroly u zadavatelů

- podílí se na tvorbě a úpravách legislativy týkající se veřejných zakázek a koncesí (5)

3.5.4 Řízení před Úřadem

Cílem činnosti Úřadu je zejména prevence namísto represe. Pokuty jsou ukládaný v případě nejvýznamnějších porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. ÚOHS často varuje významné soutěžitele před jejich možným protisoutěžním jednáním. Některé prohřešky jsou také řešeny ještě ve stadiu šetření (17).

Úřad je ústředním správním úřadem a na řízení před ním se proto užije správní řád (§25a OHS). Vzhledem ke specifickým a náročnosti řízení ve věcech hospodářské soutěže jsou však v zákoně o ochraně hospodářské soutěže obsažena některá speciální procesní ustanovení.

Zvláštní pravidla se týkají již zahajování řízení. V oblasti dohod narušujících soutěž a zneužití dominantního postavení jsou řízení zahajována výlučně z vlastního podnětu Úřadu, tedy ex officio. Jednotlivé osoby sice mohou podávat k Úřadu podněty, zůstává však výlučným oprávněním Úřadu posoudit, zda řízení skutečně zahájí či nikoliv (§ 23 odst. 3 OHS); na zahájení řízení tedy není právní nárok, což již bylo výslovně potvrzeno rozhodnutím Krajského úřadu v Brně. V oblasti povolování spojení se naopak řízení zahajuje na návrh spojujících se soutěžitelů (§ 15 OHS) (2).

Řízení u ÚOHS jsou dvoustupňová. V první instanci rozhoduje příslušný ředitel. V případě podaného rozkladu vydává konečný verdikt předseda ÚOHS. Ten rozhoduje na základě návrhu rozkladové komise, jež je jeho poradním orgánem. Většinu této komise tvoří odborníci, kteří nejsou zaměstnanci ÚOHS (17).

3.5.5 Sankce ukládané ÚOHS

Poslední novela OHS provedená zákonem č. 155/2009 Sb., výrazně zasáhla do ustanovení OHS týkajících se pokut a opatření k nápravě. ÚOHS nově rozlišuje, zda porušení OHS dopouští fyzická osoba, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba.

Pokuta fyzické osobě za porušení hmotněprávních ustanovení OHS (porušení OHS uzavřením zakázané dohody, zneužitím dominantního postavení apod.) nemůže přesáhnout 10 mil. Kč. Vzhledem k tomu, že jde o osoby fyzické, obrat není při uložení pokuty zohledňován.

Právnícké osobě a podnikající fyzické osobě je ÚOHS oprávněn za porušení hmotněprávních ustanovení OHS uložit pokutu buď do výše 10 mil. Kč, nebo do výše 10% z čistého obratu dosaženého za poslední účetní období (6).

ÚOHS je dále oprávněn uložit tentokrát již obecně soutěžiteli rovněž pořádkovou pokutu až do výše 300 000 Kč nebo 1 % z čistého obratu dosaženého soutěžitelem za poslední ukončené účetní období, jestliže nesplní povinnost poskytnout Úřadu na jeho písemnou žádost ve lhůtě jím stanovené úplné, správné a pravdivé podklady a informace, včetně obchodních knih, jiných obchodních záznamů nebo jiných záznamů, které mohou mít význam pro objasnění předmětu řízení, nebo povinnost poskytnout Úřadu při provádění šetření nezbytnou součinnost k výkonu (18).

4 Analytická část

4.1 Působení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v letech 2009-2013

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže dává na první místo svého poslání ochranu hospodářské soutěže. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže považuje za formy narušení soutěže zakázané dohody, tzv. kartely, zneužití dominantního postavení na trhu a spojování soutěžitelů. Jedno z hlavních kompetencí Úřadu je těchto forem narušení hospodářské soutěže. (15)

Praktická část této práce se zaměřuje na hlavní kompetence Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a to konkrétně na zakázané dohody, zneužití dominantního postavení, spojování podniků neboli fúzí a také veřejnými zakázkami, jejichž přezkumem při postupu zadavatelů se ÚOHS zabývá již od roku 1995.

4.2 Podstatné legislativní změny v letech 2009-2013

4.2.1 Rok 2009

- Prvního září 2009 nabyt účinnosti zákon č. 155/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Novela obsahuje dílčí změny v působnosti zákona, dále v oblasti zakázaných dohod, kontrole koncentrací, řízení před Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, dále se novela dotýká také vyšetřovacích oprávnění ÚOHS a sankcí. Významné jsou především změny v oblasti spojování podniků.
- Zákon nově hovoří o tzv. zjednodušeném řízení o povolení spojení u fúzí, u nichž není podezření na možné narušení trhu. Tyto případy, které se týkají především firem s nízkým tržním podílem, nebo změn z kontroly společné na výlučnou, je nyní možné rozhodnout již do 20 kalendářních dnů.
- Na počátku roku 2009 byl schválen Parlamentem ČR nový trestní zákoník, který mj. zužuje trestní odpovědnost v oblasti práva hospodářské soutěže. Oproti dosavadní široce vymezené právní úpravě, která v podstatě znemožňovala

jakoukoliv reálnou aplikaci, jsou nově trestným činem pouze horizontální kartelové dohody, jež jsou obecně považovány za nejzávažnější formu porušení soutěžních pravidel.

4.2.3 Rok 2010

- Nové nařízení Komise (EU) č. 330/2010 o použití čl. 101 odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě reaguje zejména na bouřlivý rozvoj internetových obchodů a detailně upravuje vztahy mezi distributory a odběrateli v této oblasti. Zachována zůstala hranice 30% podílu na trhu, dohody soutěžitelů s nižším podílem by neměly být způsobilé podstatným způsobem narušit soutěž. Nově se však bere v úvahu nejen tržní podíl dodavatele, nýbrž i odběratele. Novelizace se dočkala i bloková výjimka na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel (nařízení Komise (EU) č. 461/2010).
- Úřad se také, v rámci svých mezinárodních aktivit, spolupodílel na úpravě Pokynů k použitelnosti článku 101 Smlouvy o fungování Evropské unie na dohody o horizontální spolupráci. Na základě této iniciativy došlo k začlenění pasáže o výměně informací mezi soutěžiteli.

4.2.4 Rok 2011

- Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále též „zákon“), se poslední velké novelizace dočkal v roce 2009. Jeho znění nedostatečně reflektovalo aplikační praxi Úřadu spočívající v používání vybraných institutů soutěžního práva, běžně užívaných Evropskou komisí a členskými státy Evropské unie k odhalování protisoutěžních praktik nebo dosažení procesní ekonomie. V roce 2011 proto probíhal legislativní proces, jehož výsledkem bylo zejména zakotvení institutů shovívavosti (leniency) a narovnání (settlement) přímo do zákona.
- Program shovívavosti je jedním ze základních nástrojů detekce kartelů a ÚOHS jej fakticky aplikuje od roku 2001. Uzákonění leniency programu přinese vyšší právní jistotu účastníkům kartelových dohod, kteří Úřadu umožní kartel odhalit.

Navrženou úpravou by měly být zakotveny dva typy shovívavosti, a to leniency I a leniency II. Podstatou leniency I je upuštění od uložení sankce za participaci na kartelu soutěžiteli, který kartelovou dohodu oznámil Úřadu jako první a splnil další zákonné podmínky, například doznal se k účasti na kartelu a aktivně s Úřadem spolupracoval po celou dobu správního řízení. Při aplikaci leniency II půjde o snížení pokuty až o 50 procent u těch účastníků zakázané kartelové dohody, kteří informují Úřad o kartelové dohodě jako druzí a další v pořadí a kteří vedle splnění dalších zákonem vyžadovaných podmínek předloží Úřadu informace a podklady o kartelové dohodě s významnou přidanou hodnotou ve vztahu k důkazní hodnotě podkladů a informací Úřadem dosud získaných.

- Novela rovněž umožní Úřadu nezabývat se marginálními případy porušení zákona, jež dlouhodobě Úřad vytěžují, přestože nemají výraznější dopady na fungování trhu. V rámci prioritizace tak bude Úřad oprávněn po předběžném prošetření konkrétního případu správní řízení nezačít, pokud na jeho vedení nebude veřejný zájem s ohledem na nízkou míru účinku jednání na hospodářskou soutěž.

4.2.5 Rok 2012

- V prosinci 2012 se stala účinnou, již devátá novela zákona o ochraně hospodářské soutěže (dále též „ZOHS“). Vynesla řadu změn, zejména začlenění institutů leniency a narovnání do zákona, ale také možnost prioritizace při vyšetřování případů. Úřad má novou kompetenci, díky které může postihnout orgány veřejné správy, které nejednají v rámci spravedlivé soutěže.
- Poprvé je zákonem upraveno i tzv. narovnání, kdy Úřad sníží o 20 procent pokutu soutěžiteli, který se dozná ke spáchání správního deliktu (§ 22ba odst. 2 ZOHS). Ke snížení pokuty může dojít pouze na žádost soutěžitele, která může být podána nejpozději 15 dní po vyřčení výhrad.
- Novela přinesla i změny týkající se sankcí. Mezi ně bezpodmínečně patří zavedení zcela nové sankce za bid rigging dohody, a to tříletý zákaz účasti na zakázkovém a koncesním řízení (§ 22a odst. 4 a 5 ZOHS). Sankce je navržena tak, že za dohodu

související se zadávacím řízením se uloží zákaz účasti na veřejných zakázkách, ne však na koncesích, a stejně je tomu u koncesního řízení. Ministerstvo pro místní rozvoj vede seznam osob, kterým byla tato pokuta uložena.

- Působnost Zákona o ochraně hospodářské soutěže se rozšířila nad rámec soutěžitelů i na orgány veřejné správy, po tom co poslanecká sněmovna přijala pozměňovací návrh v rámci projednávání novely. O zcela revoluční ustanovení se nicméně nejedná, obdobnou pravomoc měl Úřad i podle původního zákona o ochraně hospodářské soutěže v 90. letech. Nově se ale právní úprava liší ve třech zásadních věcech. Zaprvé, vztahuje se i na orgány zájmové samosprávy. Zadruhé, ZOHS předpokládá, že s porušením zákona bude spojena sankce až do výše 10 milionů Kč (§ 22aa ZOHS), zatímco v minulosti se počítalo pouze s prohlášením porušení povinnosti. A zatřetí, zákon předvídá i vliv dalších orgánů, které by měly zjednat nápravu, tedy zabezpečit odstranění opatření, které hospodářskou soutěž narušuje (§ 19a odst. 3 ZOHS).

4.2.6 Rok 2013

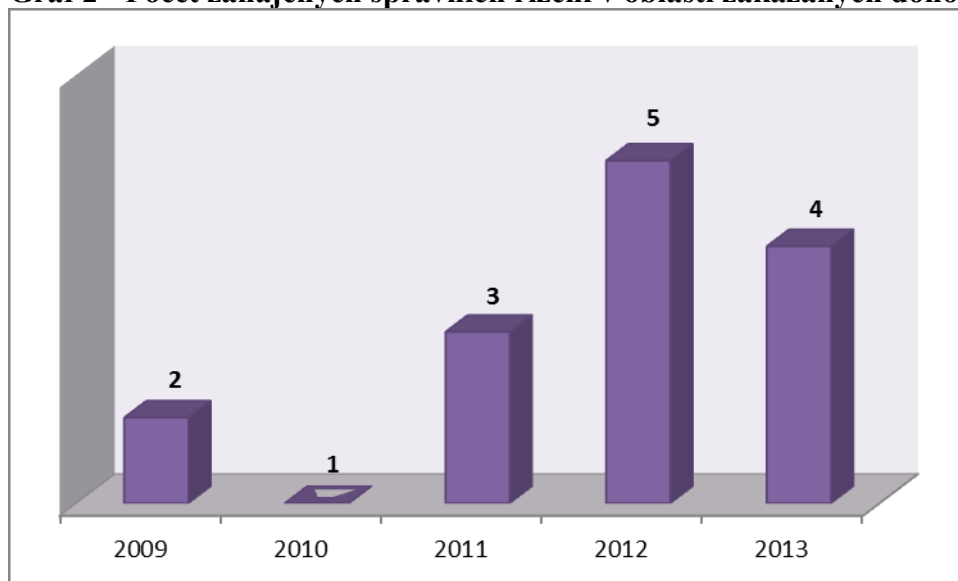
- V roce 2013 nedošlo k výrazným změnám, které by se týkaly novelizace soutěžního práva. V listopadu tohoto roku byla uvedena oznámení k leniency programu, postupu narovnání a oznámení o alternativním řešení soutěžních problémů.
- Poprvé bylo vydáno Oznámení ÚOHS o proceduře mířící k urychlení průběhu správního řízení využitím institutu žádosti o snížení pokuty dle § 22ba odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže (procedura narovnání). Oznámení upřesňuje, jakým způsobem dochází k zahájení procedury narovnání, upřesňuje podmínky rozhovorů s žadateli, také podobu sdělení výhrad a rozhodnutí ve věci vydané na základě procedury narovnání.

4.3 Zakázané dohody v letech 2009 - 2013

Hlavním cílem soutěžních úřadů, je odhalování a odstraňování zakázaných dohod, neboť jejich dopad na soutěžní prostředí na trhu je velice negativní. Projevuje se zejména zvýšením cen, zhoršením úrovně kvality a možností výběru pro konečného spotřebitele. Od roku roku 2004 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže nevede tzv. určovací řízení, což se projevilo výrazným poklesem počtu případů. Před rokem 2004 byly počty zahájených řízení ohledně zakázaných dohod dokonce i desetinásobné. Například v roce 2003 bylo zahájeno 35 správních řízení.

V období 2009 až 2013 je možné sledovat celkově stabilní počet správních řízení v oblasti zakázaných dohod. Nejméně jich bylo zahájeno v roce 2010, kdy bylo zahájeno pouze 1 správní řízení týkající se zakázané dohody mezi uchazeči o veřejnou zakázku, tzv. bid-riggingu z oblasti odpadového hospodářství.

Graf 2 - Počet zahájených správních řízení v oblasti zakázaných dohod

Zdroj: vlastní zpracování, vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

4.3.1 Vybraný případ z oblasti zakázaných dohod

Celková výše pokut za zakázané dohody uložených na základě prvostupňových řízení v roce 2013 činila 802 000 Kč. Pro aktuálnost analytické části je v práci zvolený případ z roku 2013. V tomto roce byla zahájena celkem čtyři správní řízení v oblasti zakázaných

dohod, a vydána dvě prvostupňová rozhodnutí. U prvního z nich, bylo shledáno neporušení zákona o hospodářské soutěži, jelikož Úřad nebyl schopen shromáždit další důkazy, které po něm soud požadoval, a rozhodl se správní řízení zastavit. U druhého případu, kdy úřad vydal prvostupňové rozhodnutí, dostala firma již zmíněnou pokutu 802 000 Kč.

Účastník správního řízení: CANDY, spol. s r.o.

Společnost CANDY je velkoobchodcem krmiv pro psy a kočky značek NUTRAM, K-9, FELINE a CANDIE'S. Krmiva prodává koncovým spotřebitelům prostřednictvím svého internetového obchodu, dodávkami do maloobchodních prodejen a také pomocí velkoobchodních prodejců. Porušení zákona se společnost CANDY dopustila tím, že uzavírala v období od 25. 1. 2010 do 27. 9. 2012 se svými registrovanými distributory a v období od 13. 12. 2010 do 27. 9. 2012 s internetovými obchody zakázané dohody o určení minimálních cen pro další prodej, a to na trzích suchých krmiv a pamlsků pro psy a kočky.

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže shledal narušení hospodářské soutěže v jednání spočívajícím v tom, že společnost CANDY v posuzovaném období vydávala obchodní podmínky, ve kterých zavazovala své distributory k dodržování dohod o cenách krmiv pro další prodej, přičemž distributoři tyto dohody akceptovali. Dále společnost CANDY pomocí e-mailů uzavírala zakázané cenové dohody rovněž s provozovateli internetových obchodů, kteří též přistoupili na její žádosti ohledně cen krmiv. Společnost CANDY také prosazovala nátlak na odběratele, kteří nechtěli stanovené ceny dodržovat.

Chování firmy CANDY mělo skutečně negativní dopad na hospodářskou soutěž a konečné spotřebitele, jelikož ve sledovaném období došlo zejména k navýšení cen krmiv (v některých případech o více než 20 %), tudíž ke snížení počtu e-shopů nabízejících krmiva dodávaná společnostmi CANDY.

4.4 Zneužití dominantního postavení v letech 2009-2013

K příkladům zneužití dominance se řadí zejména účtování nepřiměřeně vysokých cen, uplatňování jiných smluvních podmínek vůči zákazníkům, spojení prodeje zboží a služeb

na odběr jiných produktů, omezování trhu či výroby a samozřejmě také prodej za podnákladové ceny s cílem likvidace horizontální konkurence.

Při posuzování dominance sleduje Úřad tržní podíl, kdy se má za to, že dominanci nemají soutěžitelé s podílem nižším než 40 procent, mimo jiné finanční a hospodářská síla konkurence, bariéry vstupu na trh nebo zaměnitelnost výrobků. Případy zneužití dominantního postavení se bývají jedny z nejsložitějších, když pro prokázání nesoutěžního jednání je často nezbytné vypracovat pokročilé modely a analýzy.

Síťová odvětví, tedy energetika, telekomunikace a doprava jsou v České republice nejčastějšími dominantami.

Z grafu č. 2 je zřejmé, že počet správních řízení v této problematice nestoupá ani neklesá. V této oblasti vede antimonopolní úřad dvě pracná správní řízení, další správní řízení bylo zahájeno v roce 2013 z důvodu možného zneužití dominantního postavení provozovatele celostátního informačního systému o jízdních řádech. Úřad vyřídil v roce 2013 celkem 124 podnětů směřujících proti údajnému zneužití dominance.

Tabulka 4 - Počet zahájených správních řízení v oblasti zneužívání dominantního postavení

2009	2010	2011	2012	2013
1	0	1	1	1

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

4.4.1 Vybraný případ z oblasti zneužití dominantního postavení

V roce 2013 Úřad pro ochranu hospodářské soutěže sice zahájil 1 správní řízení, ale žádné rozhodnutí a tedy i pokuta nebyla vyřčena. Proto je v práci zvolen případ z roku 2012.

Účastník správního řízení: Telefónica Czech Republic, a. s.

Společnost s původním názvem ČESKÝ TELECOM, a. s. se zneužití dominantního postavení dopustila v letech 2001 a 2002, když s téměř 3000 podnikatelskými subjekty uzavřela smlouvy na poskytnutí cenových plánů. Zákazníci se zde zavazovali provolat

každý měsíc minimální stanovený objem hovorů, který museli uhradit, i když rozsah hovorů plně nevyčerpali. Smlouvy také nemohli zákazníci vypovědět před datem ukončení stanoveným ve smlouvě a zákazníci rovněž nesměli využívat hlasových služeb od jiného poskytovatele. K tomu ještě společnost vůči některým zákazníkům uplatňovala osobité podmínky odlišné od podmínek standardních cenových plánů pro podnikatele.

Chování ČESKÉHO TELECOMU vedlo k narušení hospodářské soutěže, což znesnadnilo vstup alternativních operátorů na trh. Za protisoutěžní jednání byla Úřadem uložena v roce 2004 sankce ve výši 81,7 milionu Kč. O případu poté téměř osm let rozhodovaly správní soudy, které vydaly celkem pět rozsudků. Nakonec Úřad uložil společnosti v říjnu 2012 pokutu ve výši 93 108 600 Kč.

4.5 Spojování soutěžitelů v letech 2009-2013

Kontrola spojování soutěžitelů (fúzí) je podstatnou součástí ochrany hospodářské soutěže. Spojení soutěžitelů jsou posuzována s cílem vyhodnotit, zda fúze nemá potenciál omezit či vyloučit hospodářskou soutěž na daném trhu. O povolení pro uskutečnění spojení je nutno žádat u fúzí, které spadají do obrátových limitů daných zákonem o ochraně hospodářské soutěže.

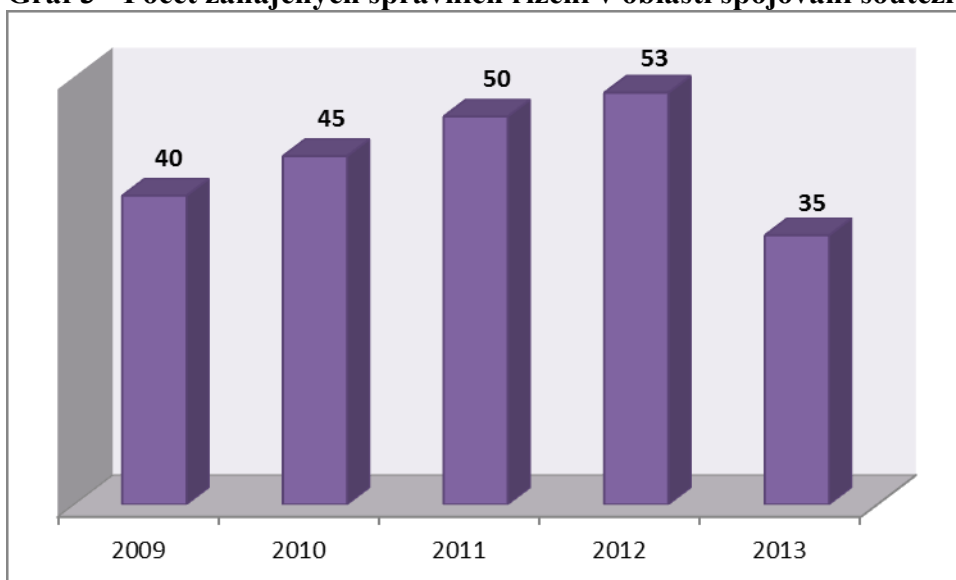
V roce 2004 došlo ke zvýšení obrátových kritérií, které se projevilo na podstatném poklesu počtu správních řízení. V současné době tedy musejí k ÚOHS podat tzv. oznámení o připravovaném spojení soutěžitelů (notifikaci) účastníci fúze, jejichž společný obrát v České republice za poslední ukončené účetní období převyšoval 1,5 miliardy korun a alespoň dva z nich dosáhli samostatně obrátu 250 milionů korun.

Spojování soutěžitelů je oblastí, kde se hospodářská krize projevila hmatatelně. V roce 2009 došlo k výraznému poklesu počtu notifikovaných spojení, a to cca o jednu čtvrtinu. Stejnému trendu čelí i ostatní soutěžní úřady. V dobách krize totiž zpravidla dochází k utlumení spojování podniků.

Od roku 2009 až 2012 byl u počtu zahájených správních řízení rostoucí trend. Ve sledovaném období jich bylo nejvíce v roce 2012 a to 53. Vydáno bylo 54 rozhodnutí, z toho 33 ve zjednodušené proceduře. Úřad u třech případů zjistil obavy z možného narušení hospodářské soutěže a převedl řízení do druhé fáze. Ve třech případech ÚOHS spojení povolil až poté, co soutěžitelé předložili Úřadu dostatečné závazky pro zachování účinné hospodářské soutěže.

V roce 2013 nastal v počtu zahájených správních řízení rapidní pokles, oproti roku 2012 jich bylo o 18 méně.

Graf 3 - Počet zahájených správních řízení v oblasti spojování soutěžitelů

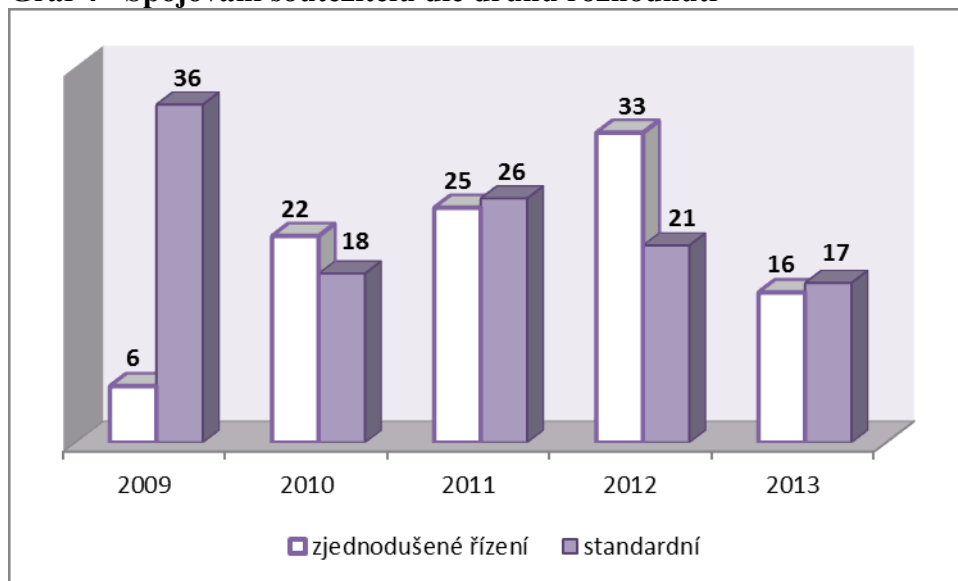
Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

Zjednodušené řízení je správním řízením o povolení takového spojení soutěžitelů, které obvykle, při neexistenci zvláštních okolností, nevzbuzuje obavy z narušení soutěže na trhu. Cílem institutu zjednodušeného řízení je snaha Úřadu o zkrácení a zjednodušení administrativního a časového rámce pro posuzování některých kategorií spojení soutěžitelů. Pro posouzení, zda je dané spojení vhodným případem pro zjednodušené řízení, je klíčová znalost informací o tržních podílech spojujících se soutěžitelů na relevantním trhu.

V jednodušších případech se postupuje v tzv. zjednodušeném řízení a rozhodnutí je vydáno ve 20 dnech, standardní řízení probíhá 30 kalendářních dní.

Stejně tak jako je tomu v grafu č. 3 i zde byl od roku 2009 až 2013 rostoucí trend v počtu zjednodušených řízení a v roce 2013 byl zaznamenán pokles. Co se týče, standardních správních řízení, v roce 2009 jich bylo nejvíce a v dalších letech, by se dalo říci, byl počet stabilní.

Graf 4 - Spojování soutěžitelů dle druhu rozhodnutí

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

4.5.1 Vybraný případ z oblasti spojování soutěžitelů

V roce 2013 byla vydána dvě sankční rozhodnutí s pokutami ve výši 24 420 000 Kč, a to za provádění spojení bez povolení Úřadu (KAREL HOLOUBEK – Trade Group a.s.) a za nedodržování závazků (REWE Zentralfi nanz eG). V práci bude podrobněji rozveden případ se společností Trade Group a.s.

Účastník správního řízení: KAREL HOLOUBEK – Trade Group a.s.

Sankce byla v lednu 2013 uložena společnosti KAREL HOLOUBEK – Trade Group a.s. za uskutečňování spojení se soutěžitelem Karlovarská teplárenská, a.s., a to před předložením návrhu na jeho povolení a před vydáním pravomocného rozhodnutí ÚOHS,

kterým se povoluje uvedená fúze. Byla zde použita procedura narovnání, při níž se účastník přizná ke svému nezákonnému jednání výměnou za snížení pokuty.

Úřad v roce 2010 povoloval spojení soutěžitelů KAREL HOLOUBEK – Trade Group a.s. (dále jen „KHTG“) a Karlovarská teplárenská, a.s. Spojení bylo povoleno 29. 12. 2010 a téhož dne se stalo pravomocným. ÚOHS však zjistil, že společnost KHTG již od 1. 7. 2002 na základě Smlouvy o půjčce akcií kontrolovala 51% podíl na hlasovacích právech společnosti Karlovarská teplárenská. V letech 2002 -2010 však účastník svá hlasovací práva prokazatelně vykonával. Zástupci společnosti KHTG se ve stejném období účastnili a ovlivňovali jednání představenstva společnosti Karlovarská teplárenská.

Negativní dopad na soutěž či spotřebitele zjištěn v tomto případě však nebyl. Úřad vzal tento fakt v úvahu při stanovování výše pokuty, na druhé straně zohlednil značnou délku trvání přečinu. Soutěžitel využil institutu narovnání, když připustil svou odpovědnost za nelegální postup, právní kvalifikaci i délku vytýkaného jednání, a tak mu byla sankce snížena o 20 procent.

V lednu 2013 byla uložena prvostupňovým rozhodnutím sankce ve výši 530 000 Kč.

4.6 Veřejné zakázky v letech 2009 -2013

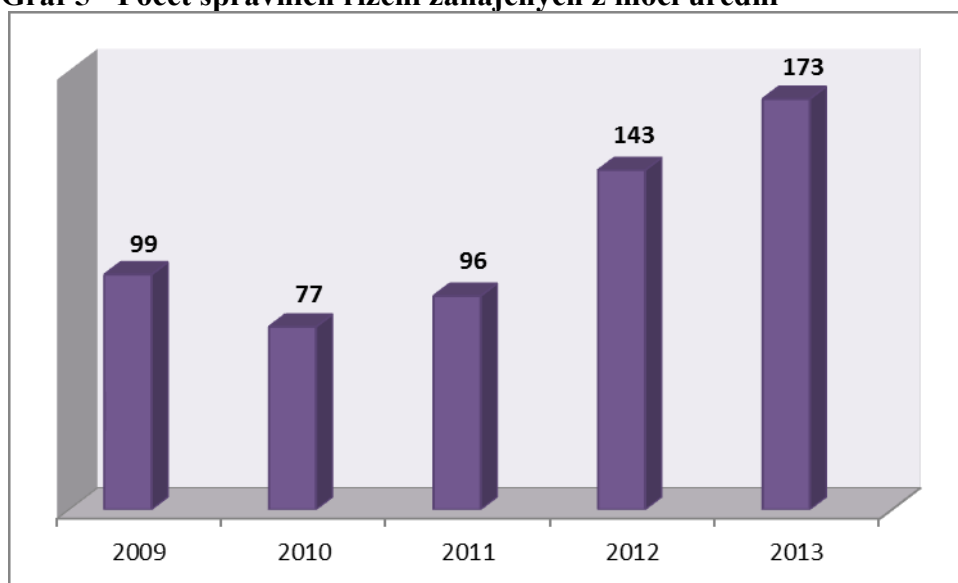
Dohled nad dodržováním zákona o veřejných zakázkách tvoří největší agendu Úřadu. Trend nárůstu činnosti v této oblasti je v posledních letech enormní, a to na prvním i druhém stupni. Úřad ročně přezkoumává na základě přijatých podnětů téměř tři tisíce veřejných zakázek a na dalších téměř 500 přijatých návrhů je neodkladně zahajováno správní řízení.

Správní řízení Úřad zahajuje z moci úřední nebo na písemný návrh stěžovatele spojený se složením kauce. Jestliže ÚOHS zjistí, že se zadavatel dopustil správního deliktu, čímž ovlivnil nebo mohl ovlivnit výběr nejvhodnější nabídky, kauci vrátí zpět stěžovateli. V opačném případě ÚOHS správní řízení zastaví a kauce se stává příjmem státního rozpočtu.

Od 1. července 2010 dohlíží Úřad mimo jiné také na uzavírání smluv o veřejných službách v přepravě cestujících na základě nabídkového řízení nebo přímým zadáním podle zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících.

V letech 2009 až 2013 se počet správních řízení zahájených z moci úřední téměř zdvojnásobil, což svědčí o zvýšené aktivitě Úřadu v oblasti dohledu nad zadáváním veřejných zakázek. Nejméně správních řízení bylo zahájeno v roce 2010, mohlo by se jednat o důsledek hospodářské a finanční krize, kdy dochází na jedné straně ke snižování veřejných výdajů a s tím spojený pokles počtu veřejných zakázek, na druhé straně zesílení konkurenčního boje uchazečů o veřejné zakázky.

Graf 5 - Počet správních řízení zahájených z moci úřední

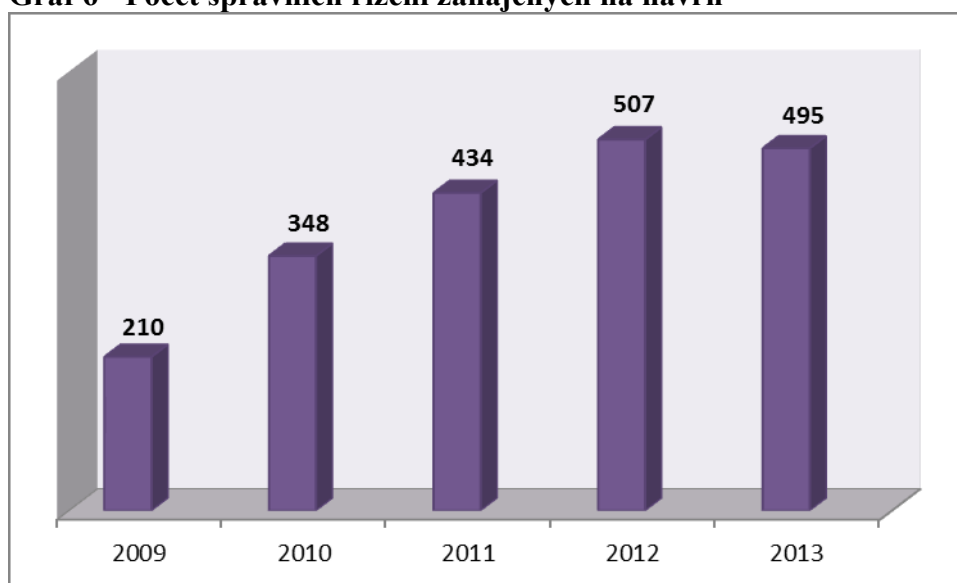
Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

Nepřetržitě roste počet návrhů na zahájení řízení podle zákona o veřejných zakázkách. A tak musí Úřad pro ochranu hospodářské soutěže jako orgánem dohledu nad zadáváním veřejných zakázek řešit stále více případů spojených s veřejnými zakázkami.

Nabytí účinnosti novely č. 55/2012 Sb. k 1. 4. 2012 přineslo zejména kvůli významnému snížení dolních finančních limitů pro podlimitní veřejné zakázky i další nárůst činnosti pro Úřad. Předpokládalo se však, že se v plné míře dopad novely projeví až v roce 2013.

Skutečnost, že před Úřad jako orgán dohledu se veřejné zakázky dostávají až s určitým časovým odstupem od nabytí účinnosti novely, způsobila, že teprve na konci roku 2013 bylo možné kvalifikovaně vyhodnotit vliv novely na administrativní zatížení zadavatelů a také na nárůst podnětů k zahájení správního řízení z moci úřední a návrhů na přezkoumání úkonů. V roce 2013 se sice počet zahájených správních řízení na návrh snížil, ale poměrně nepatrně. Úřad přezkoumal na základě přijatých podnětů 2 873 veřejných zakázek a dalších téměř 500 na základě přijatých návrhů.

Graf 6 - Počet správních řízení zahájených na návrh

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

4.6.1 Vybraný případ z oblasti veřejných zakázek

Účastník správního řízení: KHP montáž, s. r. o.

Antimonopolní úřad zařadil společnost KHP montáž do rejstříku osob se zákazem plnění veřejných zakázek (tzv. blacklist). Odůvodněním bylo to, že tato firma uváděla nepravdivé informace v zadávacím řízení na přístavbu a nástavbu lékárny Ústřední vojenské nemocnice Praha. Proti prvostupňovému rozhodnutí nebyl podán rozklad a 13. 3. 2013 se stalo pravomocným.

Nabídka společnosti KHP montáž byla v konkurenci dalších 13 dodavatelů zvolena za nejvhodnější, a tak jí byla v polovině roku 2011 přidělena výše zmíněná zakázka. Ústřední vojenská nemocnice Praha v říjnu 2011 od smlouvy odstoupila, z důvodu zásadního porušování smluvních povinností na straně dodavatele. V návaznosti na to vznikly rovněž pochybnosti o pravosti osvědčení o referenčních zakázkách, která byla firmou KHP montáž v zadávacím řízení předložena. V následujícím správním řízení Úřad zjistil, že reference o realizaci zakázek na rekonstrukci interiéru základní školy ve Vyškově a výstavby bytového domu pro osm bytových jednotek v Kroměříži neodpovídají skutečnosti.

Seznam referenčních zakázek předložený uchazečem KHP montáž v rámci zadávacího řízení nebyl ve skutečnosti seznamem stavebních prací, které skutečně provedla. Na seznamu jsou uvedeny i práce, které uchazeč nesplnil a které doložil nepravdivými osvědčeními objednatelů. Tímto jednáním společnost KHP montáž závažným způsobem porušila zákon o veřejných zakázkách. Společnosti byla uložena sankce ve výši 300 000 Kč.

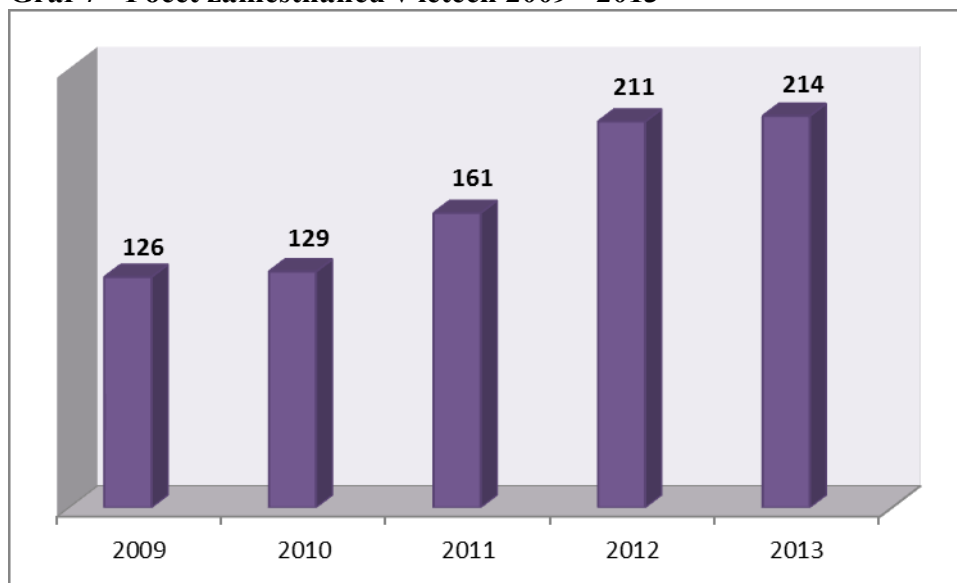
4.7 Personální agenda v letech 2009 – 2013

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je z hlediska lidských zdrojů stabilizovanou institucí. Nejzásadnější personální změnou, ke které došlo v průběhu roku 2009, byl odchod předsedy ÚOHS Martina Peciny, jenž se stal ministrem vnitra České republiky. V čele Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže jej v červenci 2009 vystřídal Petr Rafaj.

Z grafu č. 7 je zřejmý nejvyšší skok v počtu zaměstnanců za sledované období v roce 2011. Díky novele zákona o veřejných zakázkách, se dlouhodobě musel zvyšovat počet pracovníků Úřadu, ten vstoupil o 50 zaměstnanců. Noví zaměstnanci nastupovali především na Sekci veřejných zakázek a odbory druhostupňového rozhodování, které jsou součástí Sekce předsedy Úřadu. Kvůli rozšíření počtu zaměstnanců se musela pozměnit i organizační struktura ÚOHS. V Praze vznikl nový úsek Sekce veřejných zakázek se 13 zaměstnanci a v současné době sídlí v budově Ministerstva pro místní rozvoj.

Po roce 2012, který se na Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže nesl ve znamení mnoha změn, byl rok 2013 převážně obdobím stabilizace, a to jak po stránce organizační, tak po stránce personální. Proto v grafu můžeme vidět nárůst jen o 3 zaměstnance.

Graf 7 - Počet zaměstnanců v letech 2009 - 2013

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

4.8 Informační činnost v letech 2009-2013

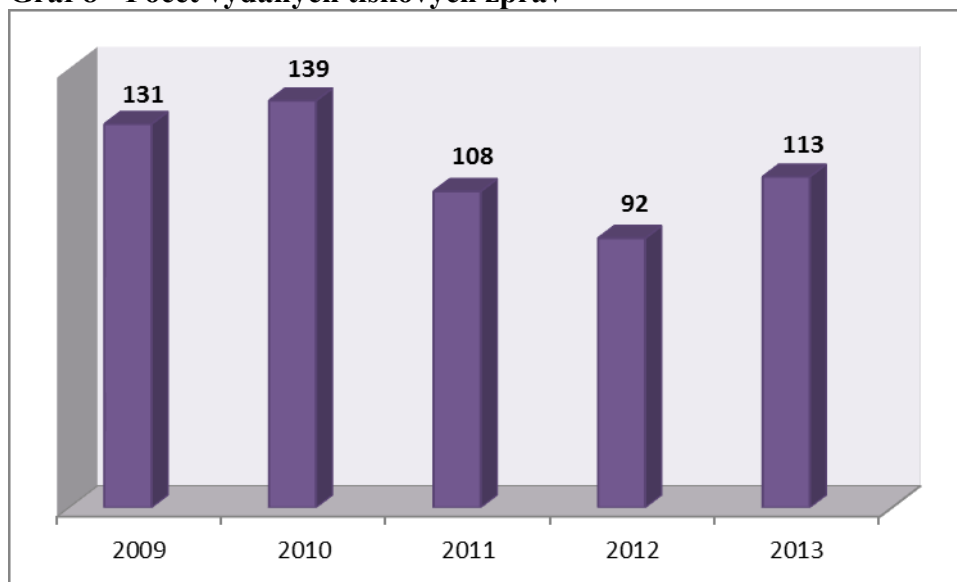
Úřad klade značný důraz na spolupráci se sdělovacími prostředky. Právě prostřednictvím médií jsou totiž závěry jednotlivých rozhodnutí ÚOHS vnímány širokou veřejností. V roce 2012 byly uvedeny do provozu nové internetové stránky Úřadu www.uohs.cz. ÚOHS chtěl docílit toho, aby měly stránky moderní design a aby se uživatelé při vyhledávání informací lépe orientovali. Webové stránky jsou průběžně aktualizovány. Zájemci zde naleznou tiskové zprávy, které mohou po registraci i odebírat. Jsou zde také pravomocná rozhodnutí ve sbírkách rozhodnutí, rozsudky Krajského soudu a Nejvyššího správního soudu související s kauzami ÚOHS a přehled platné legislativy ze všech oblastí působnosti Úřadu.

Největší pozornost roku 2013 si zasloužilo šetření zakázky ČEZ na dostavbu Jaderné elektrárny Temelín. Nejvíce příspěvků a nejsilnější mediální dopad však měla kauza spojená s problematikou systému výplaty sociálních dávek, která se rozebírala během

celého roku. Mezi témata, na která se média nejvíce soustředí, patří správní činnost spojená s veřejnými zakázkami a spojováním soutěžitelů. Nejvíce probíranými fúzemi bylo převzetí několika firem společností Agrofert. Pozici nejaktivnějšího média obhájila Mladá fronta Dnes, mezi televizními kanály ČT1 a ČT2 a nejvíce činnou rozhlasovou stanicí byl ČRo Radiožurnál.

Z grafu č. 8 je patrné, že nejméně tiskových zpráv bylo vydáno v roce 2012 a to celkem 92 tiskových zpráv, z toho 37 z oblasti hospodářské soutěže, 30 z oblasti veřejných zakázek, 23 k veřejné podpoře a dvě o mezinárodní spolupráci. Média zachytila v tomto roce 9 718 zpráv o činnosti Úřadu, v nichž výrazně převládalo téma veřejných zakázek. Naopak v roce 2010 bylo za sledované období vydáno nejvíce tiskových zpráv. Úřad vydal celkem 139 tiskových zpráv, z toho 42 se týkalo témat z oblasti hospodářské soutěže, 68 veřejných zakázek, 14 veřejné podpory a 15 bylo všeobecných. Předseda antimonopolního úřadu rovněž několikrát vystoupil v přímých přenosech České televize či Českého rozhlasu a poskytl rozhovory deníkům Hospodářské noviny, Právo, E15 či agentuře ČTK.

Graf 8 - Počet vydaných tiskových zpráv

Zdroj: vlastní zpracování, data z: ÚOHS, *Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocní-zpravy.html>

5 Výsledky a diskuse

5.1 Výsledky z oblasti zakázaných dohod v letech 2009 – 2013

- za sledované období Úřad pro ochranu hospodářské soutěže přijal 398 podnětů
- na základě jejich přezkoumání bylo celkově zahájeno 15 správních řízení
- dále bylo vydáno 23 prvostupňových rozhodnutí
- Úřad nadále aktivně využívá tzv. leniency program, v jehož rámci nabízí účastníkům kartelů shovívavost a případně i možnost neudělení pokuty
- český leniency program byl v roce 2013 novelizován, aby byl pro účastníky kartelů atraktivnější a nabízel větší pobídky kartel vyzradit
- v posledních letech se Úřad zaměřoval zejména na tzv. bid rigging., tedy zakázané dohody mezi uchazeči o veřejné zakázky, které mají negativní vliv na veřejné rozpočty; odhaduje se, že tímto jednáním se cena veřejných zakázek navyšuje průměrně o 20 procent
- v roce 2014 se Úřad chce soustředit zejména na odhalování a likvidaci horizontálních kartelových dohod, zejména pak bid riggingu; mezi prioritními sektory, jež bude ÚOHS podrobně sledovat, zůstává energetika, telekomunikace, doprava a stavebnictví

5.2 Výsledky z oblasti zneužití dominantního postavení v letech 2009 – 2013

- v oblasti zneužití dominantního postavení Úřad obdržel 838 podnětů směřujícím proti údajnému zneužití dominance
- vzhledem k přijatým podnětům byla zahájena 4 správní řízení, v roce 2010 nebylo dokonce potřeba započít žádné
- od 1. února 2010 však Úřad provádí kontrolu nad dodržováním zákona č. 395/2009 Sb., o významné tržní síle při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití
- v tomto roce obdržel a vyřídil 41 podnětů, jež nejčastěji upozorňovaly na uplatňování podnákupních cen, a to zejména u základních potravinářských výrobků jako je pečivo, mouka či cukr

- roku 2012 v opakovaném řízení se společností Telefónica Czech Republic, které bylo poprvé rozhodnuto již v roce 2004, byla uložena sankce převyšující 93 milionů Kč
- ve sledovaném období bylo vydáno 7 prvostupňových rozhodnutí
- V České republice nalézáme dominanty nejčastěji mezi bývalými monopoly, a to především v síťových odvětvích, tedy energetice, telekomunikacích a dopravě

5.3 Výsledky z oblasti spojování soutěžitelů v letech 2009 – 2013

- celkově Úřad v letech 2009 až 2013 obdržel 113 podnětů k přezkoumání
- bylo zahájeno 223 správních řízení
- ve zjednodušeném řízení došlo ke spojení soutěžitelů u 102 případů, ve standardním správním řízení u 118 případů
- od roku 2009 do 2013 bylo vydáno 220 rozhodnutí týkajících se spojování podniků
- v roce 2013 Úřad uvedl dvě sankční rozhodnutí s pokutami v celkové výši 24 420 000 Kč
- činnost spojujících se soutěžitelů se v České republice překrývá zejména v oblasti poskytování komplexních logistických služeb
- Úřad zaměřil svou pozornost mj. i na segment přepravy a zasilatelství hnědého uhlí, v němž bude mít subjekt vzniklý spojením významné postavení; i v této oblasti však působí řada konkurenčních společností a odběrateli těchto služeb jsou společnosti z oblasti výroby elektřiny, ocelářství či chemického průmyslu, které mají silnou vyjednávací pozici a mohou na případnou změnu cen reagovat přechodem k alternativnímu dopravci
- celková výše uložených sankcí v prvním stupni rozhodnutí činila za oblast spojování soutěžitelů 351 000 000 Kč

5.4 Výsledky z oblasti veřejných zakázek v letech 2009 – 2013

- trend nárůstu činnosti v této oblasti je v posledních letech enormní, a to na prvním i druhém stupni
- Úřad ročně přezkoumává na základě přijatých podnětů téměř 3000 veřejných zakázek a na dalších téměř 500 přijatých návrhů je neodkladně zahajováno správní řízení

- v letech 2009 až 2013 bylo z moci úřední zahájeno 588 správních řízení
- na písemný návrh stěžovatele spojený se složením kauce proběhlo 1994 správních řízení; podle statistik za rok 2013 činila výše složených kaucí 90 415 420 Kč
- za sledované období bylo vydáno 3 737 prvostupňových rozhodnutí
- jen za rok 2013 bylo uloženo 119 pokut, jejichž celková výše činila 58 761 000 Kč
- nejvyšší pokuta činila 25 000 000 Kč, antimonopolní úřad jí uložil společnosti České dráhy, a. s. za dodávku šesti vlakových souprav Railjet
- smyslem dohledové činnosti Úřadu je zajištění rovné, transparentní a nediskriminační soutěže, což v konečném důsledku přináší i úspory veřejných financí

5.5 Vývoj personální agendy v letech 2009 – 2013

- v červenci 2009 se do čela v Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dostal Petr Rafaj
- počet zaměstnanců se od roku 2009 pozvolna zvyšoval, od tohoto roku se zvýšil o 88 pracovníků
- trvale má více než 85% zaměstnanců vysokoškolské vzdělání; počet pracovníků se střední školou s maturitou se postupně zvyšuje, v roce 2011 to bylo 11% a v roce 2013 o 10% více
- nejvíce zaměstnanců je ve věkovém rozmezí 26 – 40 let; dlouhodobě je to více než 60%, v roce 2009 to sice činilo 38%, ale přesto tato věková skupina byla zastoupena nejčetněji
- ze statistik vyplývá, že délka pracovního poměru je nejčastěji do 5 let
- pokud budeme porovnávat podíl mužů a žen, za sledované období převládají ženy, ale nikoliv razantně

5.6 Vývoj informační činnosti v letech 2009 – 2013

- za monitorované období bylo vydáno 583 informačních listů
- Úřad si v roce 2009 nechal zpracovat průzkum veřejného mínění
- Z něj mj. vyplynulo, že výrazná většina dotázaných je přesvědčena o prospěšnosti existence této instituce pro fungování ekonomiky; většina respondentů byla také dobře obeznámena s kompetencemi ÚOHS zakázek

- v roce 2012 byly uvedeny do provozu nové internetové stránky Úřadu www.uohs.cz
- v roce 2013 měla nejvíce příspěvků a nejsilnější mediální dopad, kauza spojená s problematikou systému výplaty sociálních dávek, rozprostřená do publicity během celého roku

6 Závěr

Cílem této práce bylo zhodnocení významu a činnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. Hospodářská soutěž je základním principem tržní ekonomiky, který motivuje subjekty na trhu k nabízení svých služeb a zboží zákazníkům za co nejvýhodnějších podmínek. V této souvislosti tedy nastává soupeření mezi konkurenčními firmami, prodávajícími a spotřebiteli na trhu. Hospodářská soutěž je efektivní zejména tehdy, když je trh tvořen na sobě navzájem nezávislými firmami, které jsou vystaveny konkurenčnímu tlaku. Aby byla zajištěna schopnost dodavatelů vyvíjet tento tlak, vymezuje soutěžní právo zakázané praktiky, které jsou způsobilé soutěž omezit. Proti takovýmto praktikám pak zasahuje antimonopolní úřad s primárním cílem odstranit jejich negativní vliv na soutěž.

Úkolem Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže je tedy podporovat a chránit hospodářskou soutěž proti jejímu nedovolenému omezování, a to tím, že bojuje proti kartelům a zneužívání dominantního postavení. Může zabránit spojení soutěžitelů, kontroluje zadávání veřejných zakázek a pomáhá Komisi při povolování veřejné podpory.

Každá zakázaná dohoda potenciálně omezuje konkurenční boj o zákazníka, případně dokonce vylučuje, buďto prostřednictvím svého cíle nebo v důsledku svých účinků. V letech 2009 – 2013 bylo zahájeno 15 správních řízení a vydáno 23 prvostupňových rozhodnutí. V posledních letech se Úřad zaměřoval zejména na tzv. bid rigging., tedy zakázané dohody mezi žadateli o veřejné zakázky, které mají negativní vliv na veřejné rozpočty. Odhaduje se, že tímto jednáním se cena veřejných zakázek navyšuje průměrně o 20 procent.

Samotné dominantní postavení není zakázané, nedovolené je až jeho zneužití. Kvůli přijatým podnětům Úřad ve sledovaném období zahájil 4 správní řízení. Od roku 2010 začal Úřad provádět kontrolu nad zneužíváním dominantního postavení při prodeji zemědělských potravinářských produktů, tudíž se razantně navýšil počet přijatých podnětů i v této oblasti. V České republice nalézáme dominanty zejména v energetice, telekomunikacích a dopravě.

Nejvyšší uložené sankce jsou ve sféře spojování soutěžitelů. Vedle veřejných zakázek je zde zahájeno nejvíce správních řízení. Ve zkoumaném úseku to bylo 223 správních řízení. Činnost spojujících se soutěžitelů se v České republice týká zejména oblasti poskytování komplexních logistických služeb.

Trend nárůstu činnosti v oblasti veřejných zakázek je v posledních letech enormní. Úřad ročně přezkoumává na základě přijatých podnětů téměř 3000 veřejných zakázek a na dalších téměř 500 přijatých návrhů je neodkladně zahajováno správní řízení. V letech 2009 až 2013 bylo celkově, jak z moci úřední, tak na písemný návrh, zahájeno více než 2 500 správních řízení. Nejvyšší pokuta v roce 2003 byla uložena společnosti České dráhy, a. s. ve výši 25 000 000 Kč.

V červenci 2009 se stal předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže Petr Rafaj. Počet zaměstnanců Úřadu se od roku 2009 dále zvyšoval, od tohoto roku narostl o 88 pracovníků. Antimonopolní úřad přikládá váhu i spolupráci s médii, právě díky sdělovacím prostředkům má ÚOHS možnost zveřejnit svá rozhodnutí i široké veřejnosti. V roce 2012 byly zprovozněny nové internetové stránky Úřadu a jinak bylo za monitorované období vydáno 583 informačních listů.

Z praktické části práce lze vyvodit, že význam a působení antimonopolního úřadu nadále roste. Ať už se jedná o možné povolení spojení u fúzí tzv. zjednodušeným řízením; zavedení zcela nové sankce za bid rigging dohody, a to tříletý zákaz účasti na zakázkovém a koncesním řízení nebo od roku 2010 prováděnou kontrolu i při prodeji zemědělských a potravinářských produktů a jejím zneužití v oblasti zneužití dominantního postavení. Zvětšuje se počet zaměstnanců a Úřad nezaostává ani při spolupráci se sdělovacími prostředky. Díky nimž jsou závěry jednotlivých rozhodnutí Úřadu vnímány širokou veřejností.

Závěrem lze říci, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže je neopomenutelným orgánem státní správy pro podporu a ochranu hospodářské soutěže proti jejímu nedovolenému omezování.

7 Seznam použitých zdrojů

Publikace

(1) HON, Martin. *Hospodářská soutěž*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 55 s. Studijní texty pro distanční studium. ISBN 80-244-1459-7

(2) BEDNÁŘ, Josef. *Aplikace soutěžního práva v rozhodovací praxi: z rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářského práva, Komise a Evropského soudního dvora*. Praha: C.H. Beck, 2005. xviii, 624 s. Beckova edice právo a hospodářství; 48. ISBN 80-7179-428-7

(3) PELC, Vladimír. *Hospodářská soutěž*. 1. vyd. Praha: Grada, 1995. 162 s. ISBN 80-7169-124-0

(4) KLIKOVÁ, Christiana a kol. *Hospodářská politika*. 3. vyd. Ostrava: Institut vzdělávání Sokrates, 2012. 293 s. ISBN 978-80-86572-76-5

(5) LUKÁŠKOVÁ, Eva, MRÁČKOVÁ, Eva a HORA, Karel. *Hospodářská politika*. Vyd. 1. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2010. 133 s. ISBN 978-80-7318-924-2

(6) PETR, Michal a kol. *Zakázané dohody a zneužívání dominantního postavení v ČR*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2010. xvii, 607 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-307-3

(13) KUBÍČEK, Jan a kol. *Hospodářská politika*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2006. 302 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 80-86898-99-7

Internet

(7) Hospodářská soutěž. *Businessinfo.cz*. [online]. © 1997-2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/hospodarska-soutez-ppbi-51201.html>

(8) Nový občanský zákoník – zákon 89/2012 Sb.. *Vaše domy*. [online]. © 2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://vasedomy.cz/novy-obcansky-zakonik-zakon-89-2012-sb-.html>

- (9) Hospodářská soutěž. *Evropská unie*. [online]. 5.2.2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: http://europa.eu/pol/comp/index_cs.htm
- (10) Dokonalá konkurence. *Bussinescenter.cz*. [online]. © 1998-2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p948-dokonala-konkurence.aspx>
- (11) Rovnováha na dokonale konkurenčním trhu. *Miraslebl*. [online]. © 2000-2014 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.miras.cz/seminarky/mikroekonomie-n06-rovnovaha.php>
- (12) Oligopol. *Bussineccenter*. [online]. © 1998-2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1474-oligopol.aspx>
- (14) Přirozený monopol. *Bussineccenter*. [online]. © 1998-2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pojmy/p1578-prirozeny-monopol.aspx>
- (15) Základní ustanovení, § 2976. *KurzyCZ*. [online]. © 2000-2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/89-2012-obcansky-zakonik/paragraf-2976>
- (17) Ostatní publikace. *ÚOHS*. [online]. © 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/ostatni-publikace.html>
- (18) Hospodářská soutěž. *Portál veřejné správy*. [online]. © 2015 [cit. 2015-03-05]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/portal/podnikani/situace/256/257/4945.html>
- (19) Výroční zprávy. *ÚOHS*. [online]. © 2012 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://www.uohs.cz/cs/informacni-centrum/vyrocnizpravy.html>